Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…тинай 1921 оной …брин 21-нэ гарана | № 256 (13745) | 1974 оной октябрийн 31, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ЖЭЛЭЙ ЭХИНҺЭЭ—112000

Октябриин хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан Хурамхаанай леспромхозой хүдэлмэришэд модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ 10 һарынгаа даабарие болзорһоонь уридшалан дүүргэбэ. Леспромхозой коллектив табан жэлэй тодорхойлхы оной түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө ехэ оролдолго гаргана.

Жэлэй эхинһээ хойшо 112 мянган кубометр модон бэлэдхэгдээ. Табан жэлэй даабарие болзорһоонь холо уридшалан дүүргэһэн В. П. Парамоновой, В. С. Щукинай даадаг бага комплексно бригаданууд социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсаһан зандаа.

В. П. Парамоновой бригада мүнөө 1976 оной июнь һарын тоосоогоор ажаллажа байна. Бригадын гэшүүд ажалаа зүбөөр эмхидхэнэй, минута бүхэнние һайнаар хэрэглэхэ гэжэ оролдоһоной ашаар ехэ амжалта туйлана. Тэдэнэй жэшээгээр леспромхозой бусад хүдэлмэришэд ажалайнгаа эмхидхэлые һайжаруулжа, бүтээсэеэ дээшэлүүлнэ.

Леспромхозой 100 гаран түрүүшүүл, модо таллуулдаг тракторай механизаторнууд, автомашинын жолоошод, модо отологшод, модо ашаха, буулгаха түхеэрэлгэнүүдэй операторнууд өөһэдынгөө мэргэжэл һайнаар шудалаа. Тэдэнэр социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлажа, даабаряа үлүүлнэ.

Агуухэ Октябриин хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан түрүүшүүл түсэбөө уридшалан дүүргээ. 100 гаран түрүүшүүл 1975 оной түсэбөөр ажаллажа эхилээ.

Леспромхозой коллектив һарын дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 10 мянган кубометр модо Эхэ оронойнгоо арадай ажахыда үгэхэ гэжэ шиидээ.

* * *

Модо бэлэдхэлэй пункт, участогуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй эршэ һайндэрэй дүтэлхэ бүри улам шангадаһаар. Тэдэнэр модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ энэ жэлэй түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ гэжэ мүрысэнэ. Сентябрь һарын үрэ дүнгүүдээр социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн Шулуутайн леспромхозой Кокэтын пунктын модошод амжалтаяа арьбадхаха, октябрь һарын даабари холо үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ оролдоно. Хүрбын леспромхозой транспортна участогай, Итанцын леспромхозой мастернууд П. Н. Вшивковэй, В. Д. Гыргеновэй, Баргажанай леспромхозой мастер С. С. Черковэй, Байгалай леспромхозой мастернууд Ю. С. Немеровэй, В. И. Викторовэй даадаг коллективүүд 10 һарынгаа даабарие уридшалан дүүргээд, ноябрь һарын тоосоогоор ажаллажа байна.

Н. ТЮРНЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Юнхэрэй руднигай «2 СБШ-200» түхэлэй урэмдэлгын станогой машинист Анатолий Петрович Дорофеев. Энэ нүхэр байгша оной бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, ажалай һайн амжалта туйлана. Тэрэнэй хүдэлдэг халаанай хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин түсэб үдэр бүри үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.
А. ИСТОМИНОЙ фото.

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД! Арадай хэрэглэлэй эд товар бүри ехээр бүтээн гаргагты, сортнуудыень шэнэлэгты, шанарыень һайжаруулагты, үныень хямдаруулагты!

(Агууехэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

БАМ-ай БАРИЛГАШАДТА

«Клара Цеткин» гэжэ ашаа зөөдэг теплоход Нижне-Ангарск хүрэжэ ерэбэ. Удаан байлгангүй тэрэнэй ашаан буулгагдана. Автомашинанууд хойно хойноһоо һубарилдан ерэнэ. Хүсэтэ кран хүндэ тюгүүдые, контейнернүүдые теплоходой палуба дээрэһээ буулгаад, машинануудта ашана.

Тоннельнэ 11-дэхи отрядай барилгашадай хүлеэжэ байһан 129 тонно шифер энэ рейсээр ерээ. Тэрээгээр тоннель баригшадай ажаһууха байшангуудые хушаха юм. Мүн «Победа» колхозой захилаар ерэһэн 56 тонно шифер буулгагдаа. Загаһа баридаг энэ колхоздо ехэхэн барилга хэгдэжэ байнхай. Ажахын мэргэжэлтэдэй ажаһууха байшангууд, малай шэнэ байра, ангай фермэ баригдана.

Мебель, оёгдоһон хубсаһан, амһарта, мяханай консервэ, хуурай, үдхэрүүлһэн һүн гэхэ мэтэ 209 контейнер болохо элдэб эд бараан Хойто-Байгалай райпогой нэрэ дээрэ бууба. 80 тонно жэмэстэ консервэ, 90 тонно элдэб жэжэ бараан, 15 тонно колбасагай зүйл, үхэрэй 20 тонно тоһон гэхэ мэтэ эндэ асарагдаа.

БАМ-ай барилгашадай эрилтэ хангахын тулада Байгал далайн мүльһөөр хушагдатар үшөө хэдэн мянган тонно элдэб түхеэрэлгэ, машинанууд, барилгын материал, промышленна эд бараан, эдеэ хоол зөөгдэхөөр хараалагдана. БАМ-ай 137-дохи онһожоруулагдамал колонно техникэеэ зөөжэ эхилээ.

Г. ГАНЮГИН.

ХЭЛЭҺЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРЭНХЭЙБДИ

Хаа хаанагүй таряа хуралга, үбһэ, тэжээл бэлэдхэлгэ дүүрэнтэбэ. Хүдөөгэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлһэнэй ашаар хуряалгын бүхы хүдэлмэри гол түлэб эмхитэйгээр үнгэрөө. Минии эрхилдэг тракторно-таряан ажалай бригадын гэшүүд энэ жэлэй хабарай тарилгын эхилхэһээ урид Сэлэнгын аймагай механизаторнуудай дунда хабарай тарилгын хүдэлмэрие эмхитэй гуримтайгаар, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ тушаа социалис мүрысөө үүсхэе гэһэн нэмэл бэшэгтэйгээр хандаһан юм. Иимэ уялга абаад байхадаа бидэнэр айхабтар ехэ харюусалга мэдэрһэн байнабди. Тарилгын талмайе 4230 гектарта хүргэхэ... Тэрэ тоодо 100 гектар шэнэ, боро газар элдүүрилхэ, гектарай 12 центнерһээ доошо бэшэ таряанай ургаса туйлаха, гектарай 17 центнер ногоон һолоомоной, куузикугай — 300 центнер, кукурузын — 130 центнер ургаса туйлаха, 10 гектарта хартаабха тарижа, гектарай 120 центнер ургаса хуряаха, 3200 тонно силос дараха, 3 мянган центнер ногооной гурил бэлдэхэ уялга абаа һэмди. Иимэ үндэр уялга абаад байхадаа, манай бригадынхид айхабтар ехэ эршэ зоригтойгоор хабарай тарилгые үнгэргэһэн юм. Хүдэлмэриин 15 хоног соо һайн шанартайгаар эртынгээ тарилга дүүргээ һэмди.

Хабарһаа хойшо хэһэн ажалайнгаа дүнгые мүнөө согсолоод байхадаа, минии нүхэд—механизаторнууд абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээд, урматайшье байна. Манай бригада энэ жэлдэ 63400 центнер таряа хуряажа, гектарай 12,5 центнер таряа суглуулаа. Хуряалгын үедэ зургаан комбайн тус бүридөө 5 мянган центнер таряа сохёо. Манай трактористнууд 2150 гектар намарай паар хахалаа гэжэ элидхэнэб.

Энэ жэлэй таряа хуряалга манай нютагта хүндэшэг эрхэ байдалда үнгэрөө. Үе-үе бороод лэ бороотой, хагсуутай үдэрнүүдэй тохёолдодог байбашье, механизаторнуудай час, минута бүхэнние зүбөөр хэрэглэжэ, үдэр һүнигүй ажаллажа, һайн амжалтануудые туйлаһан байна бшуу. Таряагаа групповой аргаар хуряагаабди. Энэмнай комбайн, машинануудые түлишэ, тоһоор, техническэ талаарнь хангаха хэрэгтэ яһала зохисотой байгаа. Хуряалгын түрүүшын үдэрһөө комбайнернуудай дунда социалис мүрысөөн дэлгэрээ һэн. Халаанайнгаа даабарие заатагүй үлүүлэн дүүргэхын түлөө хүн бүхэн тэмсээ гээшэ. Республикын габьяата механизатор Михаил Иванович Ковалевский мүрысөөнэй манлайда жагсаһан юм. Өөрынгөө үнэн сэхэ ажалай түлөө энэ нүхэрнай «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртэһэн байха. Дүй дүршэлтэй механизаторнууд Доржи Шагжиевич Сампилов, Данзан-Гарма Бальчинович Базаржапов гэгшэд тус тустаа 5 мянган центнер таряа хуряагаа.

Залуушуулнайшье магтаалтайгаар ажаллаа. Жэшээлхэдэ, Ковалевскиин хүбүүн Юрий Иванович энэ намар өөрынгөө комбайнаар 557 гектар таряа хуряаһан, 5598 центнер таряа сохиһон. Комсомолой гэшүүн Виктор Цыдендамбаев 510 гектар хуряаһан, 5197 центнер таряа сохиһон байна. Энэмнай юу харуулнаб гэхэдэ, манай колхозой механизаторнуудай дунда ажалша бэрхэ залуушуул урган гаража, аха нүхэдэйнгөө арюун замаар урагшаа тэгүүлнэ, тэдэнэйнгээ захяа заабарие үнэн сэхээр бэелүүлнэ бшуу.

Республикын габьяата механизатор, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденой кавалер Доржи Баниевич Жаповай ажалые илангаяа магтамаар. Энэ нүхэрнай хуряалгын үедэ 562 гектар таряа хуряажа, тэрэнэй зургаан одотой комбайнай бункерһаа 6240 центнер алтан таряан гараһан, гүрэнэй амбаарта хоролтогүй оруулагдаһан.

Табан мянган центнерһээ дээшэ таряа сохиһон комбайнернууд үнэтэй бэлэгүүдтэ, колхозой правлениин болон парткомой Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэхэ юм. Энэмнай колхозой механизаторнуудай бүгэдын хабаадалгатай баяр ёһололой суглаан дээрэ барюулагдаха гээшэ.

Хуряалгаяа дүүргэбэшье, һанаагаа амарха саг эртэ, хэхэ ажалнай ехэ гэжэ хэлэлтэй. Мүнөө үедэ һолоомоёо бүхы таряалан дээрэһээнь суглуулжа, малайнгаа үбэлжөөндэ дүтэлүүлэн зөөжэ байнабди. Гадна, үрэһэ хүрэнгөө сэбэрлэжэ, һайнаар хадагалха хэрэг механизаторнуудһаа холо ошохогүй.

Манай тракторно-таряан ажалай бригадын гэшүүд таряалан, сабшалангай газарые һайжаруулха, уһалууриин системые заһабарилха, наг шэбхэ бэлдэхэ тушаа КПСС-эй Буряадай обкомой болон Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан тогтоолые зүбшэн хэлсээ. Энэ ажалые эмхитэй, гуримтайгаар, саг болзор соонь ябуулха гэжэ оролдожо байнабди. Бидэнэр түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэлэй жэлые ажалай бүри ехэ амжалтаар шэрээхэ зорилготойгоор мүнөө ажалланабди.

А. ВАМБУЕВ,
Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторно-таряан ажалай 3-дахи бригадын бригадир.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые шалганабди

САГААН ЖАБАРАЙ ТООҺОРХЫН УРДА ТЭЭ...

Ниитын малай ерэхэ үбэлжэлгэ болбол хоёр дахин ехэ харюусалгатай кампани мүн. Нэгэдэхеэр, юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэл түгэсэжэ байна. Хоёрдохёор, бүхы табан жэлые түгэсхэхэ 1975 он гаража байна бшуу.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл түгэсэжэ байна. Мүнөөмнай сагаан жабарта үбэл газаа оронхой. Малай байрануудые һайнаар түхеэржэ, бэлдэжэ, үбһэ тэжээлээ газаагаа асаржа үрдеэгүй ажахынууд дээрээ ортобо гээшэ.

Хэжэнгын аймагай Загаһатын, Чисааныи совхозуудай — зэргэлжэ оршоһон ажахынууд. Чисааныи совхозой хүдэлмэришэд үнгэрһэн нажар-намарай үедэ 53.080 центнер үбһэ абаха түсэбтэй байгаа. Нёдондо энэ ажахынхид 27503 центнер үбһэ бэлдэжэ, 504 тонно сенаж, 8012 тонно силос дараа һэн. Харин мүнөө жэлдэ нёдондонойхидо орходоо 3385 центнер үбһэ дутуу абаад байна. Тобшоор хэлэхэдэ, үбһэ тэжээл энэ жэлдэ дуталдахаар гэжэ һанагдана.

Чисааныи совхозойхид малайнгаа зарим байра байдалые хэр һайнаар бэлдээб, түхеэрээб гэһэн асуудалда харюу үгөөд үзээ.

Совхозой мал шахан таргалуулдаг гүүртэдэ хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ 300 гаран үхэр шахан таргалуулагдаха юм. Мүнөө үедэ 198-ниинь шахагдаха нэрэтэй асарагдаад байна.

Мал адуулагшад Дарья Ланчакова, Прасковья Кожемякина хоёр ингэжэ хэлэнэд:

— Дүрбэн килограмм ороoһо талханай зүйл, һолоомо гээшые үгөөд лэ мал шахаха нэрэтэй байнабди. Хашаа байрамнай үшөө бэлэн болоодүй.

Үнэхөөрөөшье үбэлэй хүйтэндэ гурбан зуун малай байха байра бэлэн болоодүй. Задагай зайдан.

— Малайнгаа доро юушье дэбдихэеэ ойлгоодүй байнабди. Хибэдэһэн лэ хэрэгтэй байгаа. Теэд хибэдэһэ хаанаһаа олохо гээшэбибди? — гэжэ зоотехник Дмитрий Николаевич Александров гайхангаяар асуугаад, совхозой директор Илья Николаевич Рубцовой нюур хараад орхино.

Үнэхөөрөөшье энэ гүүртын малай байра байдал үбэлжэлгэдэ бэлэн болоодүй байна. Иимэ задагай зайдан, хүйтэн байрада байһан үхэр мал яагаад таргалба гээшэб? Эндэхи үхэршэд малай толгой бүриин шэгнүүрые суудхэдэ 800-900 граммаар нэмэхэ хүсэлэнтэй. Теэд энэ хүсэлэнгэйнь бэелхэ гээшэнь гайтайшаг хаш даа.

Энэ гүүртэһээ холо бэшэ оршодог Леонид Ивановой отарада хүрэжэ ерэбэбди. Ахалагша хонишон өөрөө үгы байба: хонёо адуулжа гаранхай. Харин тэрэнэй нүхэр Антонида Михайловна хашаа соохнёо сагаадаад дүүргэжэ байба. Эндэ 550 эхэ хонин байрладаг, хурьгадай байха хаамжа, клетканууд зохидоор табяатай, бултадаа сагаадаатай. Набшаһата тэжээл бэлдэгдээд, дээгүүр үлгөөтэй.

Эндэ үглөө мүнөөшье хонидой хурьгалжа эхилээ һаа, хамаагүй: бүхы юумэниинь түгэс бэлэн.

Мүн энэ совхозой түрүү хонишодой нэгэн Пагма Доржиевагай отарада ерэбэбди. «Одоол эндэмнай бүхы юумэниинь түгэс бэлэн байгаа ёһотой», — гэжэ найдаһаар хонидой хашаа соо ороходомнай, Леонид Ивановой отарынхида орходоо тад ондоо байдал үзэгдэбэ. Хашаа соохи хаамжа, клеткэ, ханануудынь үшөө сагаадагдаагүй, задагайшаг. Энэ отарын хонишод үбэлдэ бэлэдхэлээ яаруулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Загаһатын совхоз. Ажахын мал шахан таргалуулдаг гүүртэ. Дүй дүршэлөөр бали Сагнт Сабитович Шамсутдинов энэ гүүртые хүтэлбэрилнэ. Энэ гүүртэ үбэлжэлгэдэ түгэс бэлэн гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хорёо хашаань дулаалагданхай. Тэжээл бэлдэдэг цехынь хүдэлхөөр бэлэн.

Эндэ нэгэ заа тогтон хэлэе. Чисааныи совхозой тэжээл бэлдэдэг цехэй үшөө бэлэн болоодүй, задагай зайдан байгаа һаа, Загаһатын совхозойхид энэ цехээ тон һайнаар түхеэржэ шадаа.

Хэжэнгын совхозой хонидой отарануудта хүрэе. Зарим отарануудай үбэлжэхэ байра мүнөө болотор түхеэрэгдээгүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Үшөөтэ гэжэ газарта хурьгадай отара түбхинэнхэй. Тэрэнэйнь хашаа задагай. Иимэрхүү байдал бэшэшье отаранууд дээгүүр үзэгдэнэ. Зарим отарануудай хашаа соохи шэбхэ гаргагдаагүй үлэшэнхэй.

Сагаан тооһон жабартай үбэл газаа оронхой. Байра байдалаа бэлдэжэ үрдеэгүй ажахынуудые хүйтэн жэбар хайрлахагүй хаш даа. Түргэлхэ, яараха хэрэгтэй.

Г. САНГАДИЕВ,
Хэжэнгын аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.
Г. МОНКЕТОВ,
«Хэжэнгын гол» газетын корр.
Г. ДАШАБЫЛОВ,
манай корр.

ШЭНЭ ТАСС hОНИН

Федеральна канцлер Г. Шмидттэй совет хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлһөөр

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко октябриин 29-дэ Кремль соо Германиин Федеративна Республикын федеральна канцлер Г. Шмидттэй, федеральна канцлерай орлогшо Г-Д. Геншертэй хөөрэлдөөнүүдые хэжэ үргэлжэлөө.

Хоёр ороной хоорондын харилсаае, түбхын түрүүндэ политическэ ба экономическа талаар саашадань хүгжөөлгын асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаба.

Л. И. Брежнев, Г. Шмидт Европодохи политическэ оршон байдалые шэнжэлэн хөөрэлдөө.

Хөөрэлдөөнүүд боложо үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ Г. ШМИДТТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, Германиин Федеративна Республикын федеральна канцлер Г. Шмидт 29-дэ хөөрэлдөө.

Л. И. Брежнев, Г. Шмидт СССР ФРГ хоёрой хоорондын харилсаанай байдалые шэнжэлһэн, тэрэнние саашадань хүгжөөхэ арга боломжонуудые зүбшэлһэн байна. Дэлхэй дээрэхи политическэ ба экономическа хүгжэлтын хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудаар өөһэдынгөө бодомжонуудые найруулан мэдээсэ.

Хөөрэлдөөн тодорхой, бүтэмжэтэй оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

А. Н. Косыгин Г. Шмидттэй уулзаа

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, ФРГ-гэй федеральна канцлер Г. Шмидт октябриин 29-дэ үдэһөө хойшо уулзажа, СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондын экономическа харилсаа холбоое саашадань үргэдхэлгэ ба гүнзэгырүүлгэдэ, кооперационно хамтын проектнүүдые бэелүүлгэдэ хабаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Энэнь тодорхой, бүтэмжэтэй оршон байдалда үнгэрбэ. Совет талаһаа — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор И. В. Архипов, Н. К. Байбаков, В. Н. Новиков, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев; ФРГ-гэй талаһаа — статс-секретарьнууд Роведдер, Беллинг, Федеральна канцлерай экономическа советник Момзен, «Крафт веркунион» гэжэ фирмын правлениин гэшүүн Кельти ба бусад тушаалтад уулзалгада хабаадаа.

(ТАСС).

ФРГ-гэй федеральна канцлерта сайлалга болобо

Германиин Федеративна Республикын федеральна канцлер Гельмут Шмидт октябриин 29-дэ сайлалга эмхидхээ.

Совет талаһаа — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо К. Т. Мазуров, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ А. Н. Шелепин, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев болон бусад тушаалтад сайлалгада байба.

Сайлалгын үедэ Г. Шмидт, А. Н. Косыгин үгэнүүдые хэлэжэ, духаряа үргэбэ.

Сайлалга хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

ЗҮЖЭГ НААДА ХАРАА

ФРГ-гэй федеральна канцлер Гельмут Шмидт һамгантаяа Кремльдэхи Съезднүүдэй ордондо «Жизель» гэжэ балет хараба.

ФРГ-гэй ба СССР-эй гүрэнэй тугуудай хиидхэгдэһэн ложодо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко айлшадтаяа хамта һууба.

Тэрэшэлэн ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй федеральна министр Ганс-Дитрих Геншер ложодо һуугаа.

Нааданай эхилхын урда тээхэнэ ФРГ-гэй ба СССР-эй гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдөө.

Нааданай гол партинуудые Н. Тимофеева, М. Лавровский гүйсэдхэбэ. А. Жюрайкис оркестрые хүтэлбэрилөө.

(ТАСС).

ПОРТУГАЛИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ МОСКВА ЕРЭБЭ

Португалиин Республикын правительственна делегаци октябриин 29-дэ Москва ерэбэ. Делегациин бүридэлдэ гүрэнэй министр, Португалиин коммунис партиин генеральна секретарь Алваро Куньял (делегацние толгойлогшо), ниитын мэдээсэлэй асуудалаар гүрэнэй секретарь хоёрдохи рангын капитан Гилерме Консейсао-и-Силва, гадаадын хэрэгүүдэй министерствын политическэ асуудалай департаментын генеральна директор Фернанду Магальяиш Круш, экономикын министерствын гадаадын худалдаа наймаанай департаментын генеральна директор Альберту Ригэйр, гүрэнэй министрэй туһалагша секретарь Валдемар Дуарте Карезма оролсоно.

Португалиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Мариу Висозу Невиш делегациин составта оролсоно.

Шереметьевскэ аэродром дээрэ делегацние КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо С. П. Козырев, СССР-һээ Португалида байдаг элшэн сайд А. И. Калинин, КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын таһагай секторые даагша Ю. Н. Панков болон бусад тушаалта нюурнууд угтаа.

УЛААН-БААТАРАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ

УЛААН-БААТАР. Октябриин 29. (ТАСС). Монголой ажалшад мүнөөдэр Үргэ хотые Улаан-Баатар хото гэжэ нэрлэһэнэй, мүн тэрэнние МНР-эй түб хото гэжэ соносхоһоор 50 жэлэй ойе баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглэбэ. Демократическа, социалис хубилалтада, шэнэ общество байгуулгада, монгол, совет арадуудай хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ түб хотын, тэрэнэй ажалшадай оруулһан хубитые республикын правительство үндэрөөр сэгнэжэ, Сүхэ-Баатарай орденоор шагнаа. МНР-эй түб хотодо болоһон баярай суглаан экээндэ зорюулагдаа. МНРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, МНР-эй арадай агууехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал энэ суглаан дээрэ МНРП-гэй ЦК-гай, монгол арадай агууехэ хуралай президиумэй, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалга уншаад, хотын тугта орден зүүлгэбэ.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, МНРП-гэй Улаан-Баатарай горкомой нэгэдэхи секретарь Б. Алтангэрэл элидхэл хээ.

Б. Алтангэрэл монгол-совет хани барисаанай, хани харилсаанай ехэ үүргэ дүүргэһэн тухай элидхэл соогоо тэмдэглээ.

МНРП-гэй гурбадахи съездын, МНР-ые соносхоһоор 50 жэлэй ойн һайндэртэ хабаадахаяа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев толгойлогшотой совет ороной партийно - правительственна делегациин манай орондо ерэхээ байһан ушар, энэ ойн удха шанарые үндэрөөр сэгнэһэн, монгол арадта хүндэмүүшээр хандаһан ушар болоно гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ.

ОЙЛГУУЛХА, ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН НЭРЭ ХҮНДЭ

Үйлэдбэрние ударидаха арга замуудай тон олон ондоо байһаниинь элитэ. Эрдэм, техникын улам түргэн хүгжэжэ байгаа үе сагта ударидалгын албанай мүн лэ орёо боложо байһаниинь ойлгосотой. Тиин энэ талаһаань эндэ хэлэхээ һанагданагүй, харин хүтэлбэрилхы тушаалтадай хүмүүжүүлхы үүргэ тухай, онсолон хэлэхэдэ, нэгэл асуудалда тогтожо хэлэхэ хүсэлэн бии.

Ямаршье, предприятидал адли Буряадай мебель, модо болбосоруулдаг комбинадта залуу хүдэлмэришэд олон, шэнээр орогшодшье олон юм. Ажалай, ниитын журам эбдэхэ ябадал үшөөл хүсэд усадхагдажа шадагданагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Промышленна предприятинуудта, бэшэ бэшэ организацинуудта элдэбын шалтагаанаар ажалдаа гарахагүй, ниитын журам эбдэхэ ябадал үзэгдэһөөр. Байгша оной 8 һарын туршада город дотор ажалай саг гээһэнэй гэмээр 5 миллион түхэригэй промышленна продукци дутуугаар абтаһан байна. Мүн энэшье предприятида иимэ дутагдал үзэгдэдэг зандаа. Теэд ажалһаа хожомдогшодтой, архи уугшадтай яажа тэмсэнэб?

Комбинадай директор түрүүтэй тусхай комисси эндэ байгуулагдаа. Директорһээ гадна орлогшонорынь, главна инженер, партийна организациин секретарь, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ, кадрнуудай таһагые даагша энэ комиссида ородог. Тус комиссиин зүблөөн недели бүхэнэй средада татагдадаг заншалтай. Нэгэ иимэ зүблөөе хуряангыгаар харуулая.

Директорэй таһалга соо комиссиин гэшүүд һуурияа эзэлбэ. Гэм хэһэн хүн—модо хюрөөдэдэг цехэй хүдэлмэришэн А. А. Андаевай ажалай журам эбдэһэн ушарые эндэ хаража үзэхэ байна. Цехэй начальник С. Ф. Комаров, халаанай мастер Цыденов, профсоюзай организациин түрүүлэгшэ Хромых гэгшэд энэ хүнтэеэ хамта комиссиин ээлжээтэ зүблөөндэ ерэнхэй.

Ушарынь юуб гэхэдэ, ажалдаа һогтуу ерэхэдэнь А. А. Андаевые ажалдань табяагүй.

— Дээ, яаха юм даа, бараг юм ааб даа, хүдэлһүүлдеэ, — гээд цехэй начальнигай таһалга сооһоо Андаев гаража үгэбэгүй ха.

— Зай, юун болооб, ушараа хөөрэжэ үгыт даа,—гээд комиссиин түрүүлэгшэ А. П. Шапиро асууба.

Нүхэдэйнгөө хажууда һууһан хүн бодожо:

— Октябриин 9-дэ город ошоод, нэгэ нүхэртэеэ уулзаад, архи уугаалди даа,—гэжэ энэ хүдэлмэришэн харюусаба.

— Комбинадта хэзээнэй хүдэлнэбта?

— Байгша оной сентябриин 27-һоо.

— Урда тээнь хаана ажаллаа һэмта?

— Боохондо. Шофероор хүдэлдэг һэм.

— Улаан-Үдэ юундэ ерээбтэ?

— Гэр бүлэдөө.

— Үхибүүдтэй гүт?

— Бии.

— Хэдыб?

— Гурба.

— Бүлэнэртэеэ сугтаа һуунагүй, хамтын байрада байна,—гэн цехэй начальник энэ хөөрэлдөөндэ оролсобо.— Бүлэтэеэ ниилэхэ һанаатай ерээб гээ һэн.

— Энэмнай юун гээшэб?

— Үшөө 1968 ондо һамгантаяа һалаа һэмди. Теэд һөөргөө ниилэхэ.. Теэд байра үгы байна.

— 12 үдэр соо хүдэлөөд. архи уудаг хүндэ ямар юумэ этигэжэ, найдажа болохоб даа. Үдэшын 17 сагта ажалдаа орохоёо мэдэжэ байгаад, 14 часта архи уужа ябаа. Цехэй суглаан дээрэ донгодолго соносхогдоһон байна. Энээнииень баталха гэһэн һанамжа бии. Хэн юун гээд һананаб,—гээд, комиссиин түрүүлэгшэ бусад нүхэдтөө хандаба.

Бүгэдын һанамжаар суглаанай шиидхэбэри баталагдаба.

Удаань гаражай хоёр хүдэлмэришэдэй журам эбдэһэн тухай комисси дээрэ хаража үзэбэ. Мүн лэ архиин гэмээр ажалһаа һаатаһан тухайдаа хоёр шофер (нэгэниинь пенсидэ гараха болоһон хүн, нүгөөдэнь залуушаг) буруу ябадалаа тайлбарилха баатай болобо.

Энээн тухай хөөрэлдэжэ, шиидхэбэри гаргаһанай удаа гаражай начальник И. Ф. Павлов, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ П. И. Новиков гэгшэд комиссиин зүблөөн дээрэ яһалал зэмэлүүлһэн байна. Комбинадай цехүүдһээ эгээл бага (табяад хүдэлмэришэдтэй) һалбари байһан аад лэ, хоёр хүниинь журам эбдэһэн байба.

Комбинадай директорэй дэргэдэ байгуулагдаһан энэ тусхай комисси хэр ашатай туһатай байна гээшэб, эндэ ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ямар һуури эзэлнэб гэжэ һонирхоһон байнабди. Энэ асуудалаар олон хүнүүдтэй хөөрэлдэгдөө. Ниитын организацинуудай, цехүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, мастернуудай хэлэһэнэй ёһоор ажалай, ниитын журам эбдэгшэдтэй тэмсэхэдэ, яһалашье туһатай хэмжээн байһанаа харуулаа. Журам эбдэгшэдэй тоо нёдондо жэлэйхиһээ ниилээд үсөөрһэн байна. Байгша оной эхеэр тус комисси бии болгогдоо. Түрүүшээр комиссиин зүблөөн дээрэ олон хүнэй хэрэгүүдые хаража, удаан саг соо һуудаг һаа, мүнөө журам эбдэгшэд—үсөөн хүн байдаг болоо гэжэ манда ойлгуулба. Энэнь яһала һайн байна. Манай һанахада, хүн бүхэнтэй болоһон ушар һайса хаража үзэгдэдэг болоһониинь бүришье һайн. Зарим ушарта цехэй, халаанай суглаан дээрэ хэн нэгэнэй ажалдаа гараагүй ушар шалтагаан хүсэд элирүүлэгдэнгүйгөөр яаруу аад, буруу шиидхэбэри гаргаха ушар тохёолдодог. Комисси дээрээ тэрэниинь заһаха ушар гарадаг гэжэ А. П. Шапиро хэлэнэ. Тэрээнһээ гадна ажалай коллективэй хүмүүжүүлхы үүргэ энэ комиссиин ажалай ашаар һураггүй дээшэлээ. Цехэй хүтэлбэрилэгшэд. ниитын организацинуудта ехэ эрилтэ табигдадаг болоо.

Ажалай журам эбдээд гү, али элдэбын аашa гаргаад, нүхэдэй сүүд дээрэ харагдаһанай һүүлээр заһарһан хүнүүдэй нэрэ дурданад. Модоной цехтэ журам эбдэгшэд яһала байһан байна. Цехэй начальник В. В. Черкасов энээн тухай хэлэнэ. Цехтэнь 90-ээд хүн ажаллана. Слесарь Н. И. Скуратовай ушаралта ябадал тухай хөөрэнэ. Энэ хүниинь комиссиин зүблөөн дээрэшье хэлсүүлһэн ,нүхэдэй сүүдтэшье зэмэ амасаһан байна. Мүнөө хабарай барагтай боложо байгаа юм хаш.

— Журам эбдэһэн хүн тэрэл һарадаа мүрысөөндэ хабаадаха эрхэеэ хаһуулна; хүдэлжэ байһан коллективынь һайншье хүдэлөө һаа, мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлхэ эрхэгүй болоно; үшөө цехэй гү, али халаанай суглаан дээрэ табигдана; «коллективые бузарлагшад» гэһэн самбарта бэшүүлнэ; комисси дээрэ гаража, баһа улайха сайха болоно. Эдэ бүгэдэн дан олон мунса нэгэ хүнэй толгой дээрэ бууна бэшэ гү, — гэжэ цехэй начальнигһаа асуубаб.

— Эй, тиимэ бэшэ ааб даа ,хүн бүхэние хаража үзөө зон аабзабди даа. Хэмжээ абхуулхадаа, хэн ямараар хандана́б гэжэ хүнэй сэдьхэжэ байһые таагаа, хаража үзөө бэзээбди даа. Хүн бүхэн ондо ондоо, элдэбын зан абаритай байна ха юм. Хүн бүхэнэй үглөөгүүр ажалдаа ерэхэдэнь лэ, ямаршуу оробоб гэжэ харамсаараал ойлгожо байхалши. Ямаршье тушаалда ябаа хадаа хүтэлбэрилэгшэ хүн гээшын психологи, педагогико һайса мэдэхэ, үргэн налагай сэдьхэлтэй, хүн зонтой үгээ ойлголсожо шадаха—иимэ эрилтын мүнөө улам ехээр табигдажа байһан тухайдань цехэй ,хүтэлбэрилэгшын хэлэһэн үгэнүүд дахин дахин һануулна

Социалис мүрысөөнэй гурим хадаа ажалшадай хүдэлмэриин, ажабайдалай суглуулагдамал хуули ёһо мүн болоно. Хазагай гэшхэһэн хүн ажал дээрээ олон юумэнһээ хаһагдадаг байна. Арбан гурбадахи салин һалаха, байра абаха ябадал, амаралта болоод бусад—бултал хойшоо татагдаха байна ха юм.

Заводой үүдэ оромсоор «коллективые бузарлагшад» гэжэ томоор бэшээтэй мантан самбар журам эбдэгшэдые гэмнэгшэ болоно.

— Эндэ бэшэгдэһэн хүнүүдэй нэрэ гурба һара соо байдаг һаа, мүнөө һара бүри һэлгэхэ болообди, — гэжэ партийна организациин секретарь Ю. Ч. Будаев манда ойлгуулба һэн.

Журам эбдэгшэдтэй тэмсэхэдээ гансахан лэ суглаан дээгүүр зэмэ тохоод, эндэ хизаарладаг гэхэ аргагүйбди. Директорэй дэргэдэ бии болгогдоһон түлөөлэгшэ ехэтэй энэ комисси хадаашье хүн зониие хүмүүжүүлхэ зорилготойгоор байгуулагдаһан байна, тэрэ үүргэеэ дүүргэнэ гэжэ дээрэ тогтоо һэмди. Хүмүүжүүлгын, политическэ, мүн бэшэшье хүдэлмэри эндэ яһала һайнаар ябуулагдадаг юм. Энээн тухайдань тогтохо зорилго урдаа табигданагүй.

— Журам заршам эбдэгшэдээр бусадһаа олон аад, энэ комбинат иимэ комисси байгуулаа бэшэ, харин хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ энэ арга хэрэглээд туршанабди—гэжэ эндэхи хүтэлбэрилэгшэд хэлэнэ.

Энэ комбинат хадаа арадай үргэн хэрэглэлэй эд хэрэгсэлнүүдые, хюрөөдэмэл модо гаргадаг предприяти мүн. Мүнөө эдэнэрэй продукци—мебель БАМ-ай барилгашадта эльгээгдэнэ, хюрөөдэмэл модониинь ороной элдэб газар нютагуудта абаашагдана. Юһэ һарынгаа түсэб комбинат дүүргэнхэй. Продукциин шанар һайжаруулхын түлөө тэмсэл ябуулагдана. Энэ талаһаань хэдэн жэлэйнь дүн харахада, продукциинь шанар һайжаржал байна. 1967 ондо городой наймаанай инспекци 20,6 процент мебелиинь голоһон байгаа һаа, урзанда энэ тоо 4,5 процент болоһон байна. Һайн шанартай мебель, хюрөөдэмэл модо гаргахын тула бүхы хэмжээнүүд, тэрэ тоодо хүмүүжүүлгын хүдэлмэри сүм зорюулагданхай.

Д. ЖУГДУРОВА.

900 ГРАММҺАА ҮЛҮҮГЭЭР

Түнхэнэй аймагай Туранай совхозой фермэдэ 160-аад үхэр таргалуулагдажа байнхай. Энэ гүүртэдэ олон жэл хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болоһон малшад Л. Жамбалов, Д. Санжиев гэгшэд ехэ амжалтануудые туйлаһан байна. Үнгэрэгшэ жэл эдэ малшад һүрэгөө тобир тарганаар ондо оруулаа. Мүнөө нёдондонойхиһоо доошо бэшэ уялга абаад, үхэр бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ 900 граммһаа үлүүгээр нэмээнэ. Энэ хадаа түрүү малшад Жамбалов, Санжиев гэгшэдэй гортойхон амжалта болоно. Жэлэй дүрбэн сагта малаа һайнаар харууһалдаг эдэ хоёр малшад гүрэндэ тобир тарган үхэрнүүдые тушаадаг. Л. Жамбалов габшагай ажалайнгаа түлөө 1973 ондо «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар, Д. Санжиев—«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан юм. «Мал шахан таргалуулгаар туйлаһан амжалта Октябриин һайндэртэ зорюулнабди»,—гээд, мүнөө эдэ малшад мэдүүлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Санжиев.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

КПСС-эй Буряадай обкомой бага зал соо Улаан-Үдын промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай, институт, техникумүүдэй, училищи, һургуулинуудай комсомолой эдэбхитэд сугларжа, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевтой уулзаба. Энэ уулзалга ВЛКСМ-эй 56 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан байгаа.

ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Раднаев тус уулзалга нээхэ зуураа, зал соо сугларагшадые комсомолой алдарта һайндэрөөр амаршалаад, республикын хүтэлбэрилхы хэдэн хүдэлмэрилэгшэдтэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотануудые, «50 жэл соо В. И. Ленинэй нэрэтэйгээр» гэһэн хүндэлэлэй тэмдэгүүдые барюулба.

КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семенов, Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр Н. В. Бутуханов болон локомотив-вагон заһабарилгын заводой начальник А. С. Асеев гэгшэдтэ энэ үндэр шагнал барюулагдаа. Комсомолдо үни удаан хүдэлжэ, залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө иимэ хайрада хүртөө гээд нүхэр В. Д. Раднаев соносхоо һэн.

Удаань нүхэр А. У. Модогоев үгэ абана. Тэрэ юһэдэхи табан жэлэй 3.5 жэл соо республикын ажалшадай туйлаһан амжалтанууд тухай тобшохоноор тогтохо зуураа, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухайгаа онсолон хөөрөө.

Тиихэдээ комсомолой габшагай барилганууд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Гусиноозёрскын ГРЭС-эй, Кабанскын нугаһанай фабрикын, БАМ-ай барилгада областной комсомолой организациин хэр хабаадажа байһаниие элирхэйлээ. Саашадаа ямар хэмжээ ябуулганууды ВЛКСМ-эй обком бэелүүлхэ ёһотойб гэжэ тодо болгон харуулаа.

Нүхэр А. У. Модогоев залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ комсомолой дүүргэхэ үүргэ тушаа онсо тогтожо хөөрөө. Тиихэдээ ажалай, үзэл сурталай хүмүүжүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулба.

Манай корр.

АНХАРАЛ ХАНДУУЛБАЛ, АМЖАЛТА ТУЙЛАГДАХА

Прибор бүтээлгын заводой актова зал соо һурган хүмүүжүүлэгшэдэй 1 слёт болжо дүүрэбэ. Иимэ слёт манай республика дотор түрүүшынхеэ үнгэрэгдөө.

Прибор бүтээлгын заводто һурган хүмүүжүүлгын хэрэг һайнаар ябуулагдажа, залуу хүдэлмэришэдые һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэг яһала гуримшанхай. Һая ерэһэн залуу хүн бүхэн дүй дүршэлтэй, үнинэй хүдэлмэришэдтэ даалгагдана. Тиихэдээ партийна, комсомолой организацинууд тус хэрэгые хүтэлбэрилнэ.

Хүмүүжүүлгын гол аргань хадаа ажал болоно гээд, слёдто хабаадагшад нэгэн дуугаар мэдэрээ. Тиимэһээ ПТУ дүүргээд, хүдэлмэридэ һая ороһон залуу зониие түрүүшынь үдэрһөө эхилжэ, ажалай дүй дүршэлдэ һургаха шухала. Зарим ушарта һая ерэһэн залуу хүдэлмэришэд бэедээ даажа абаһан станоггүй байһан тулада хэхэ юумэгүй ябажа байдаг. Нэгэ жэшээ дурдая. Анатолий Карнапольцев тон иимэ байдалда ороо һэн ха. Өөрынь хэлэһээр, сүлөө саг ехэ боложо, цех соогуураа зайгуултадаг байгаа. Тиигэжэ байхадаа өөрыгөө гансаардангаар һанадаг боложо, заводһоо ябахамниишье гээшэ гү гэжэ бодоһониинь гайхалгүй. Харин Анатолий ПТУ дүүргэхэдээ, гурбадахи разрядтай болоһон байгаа. Тиихэдээ токариин һайн бэлэдхэлтэй байһаниинь элн. Тэрэниие мастер Георгий Иванович Баранов обёоржо, шефтээ даажа абаа һэн. Мүнөө Анатолий Карнапольцев өөрөө бэеэ даагаад хүдэлнэ. Халаанайнгаа даабари ходо үлүүлэн дүүргэдэг.

Ихэдээ нэн түрүүн залуу хүдэлмэришэн бүхэниие хараһаа алдангүй, саг үргэлжын аха ёһоной анхаралаар хүреэлхэ гэһэн тобшолол эрхэ бэшэ гарана. Тэдэнэрые шефтээ абахадаа ганса ямараар ажалладагыень хараха, ганса дүй дүршэлдөө һургаха бэшэ, мүн һайн абари зантай хүн болгохо байһанаа һурган хүмүүжүүлэгшэ бүхэн ойлгобол, энэ хэрэг бүришье урагшатай байха.

Хүмүүжүүлхэ гэһэн ойлгосо үргэн удхатай. Шефтээ абаһан залуу хүндэ нүхэр янзаар хандаха, зүрхэ сэдьхэлэйнь гүнзэгыдэ хүрэхэ, тэрэнэй ямар хүн байһаниие ойлгохо гээшэ тон шухала.

Геннадий Ерофеев өөрөө залуушье һаа, табан хүниие мэргэжэлдээ һургаа. Фрезерэй нюусые тааха гээшэ орёо хэрэг. Гэбэшье Геннадий залуу хүнүүдэй һайн, аха нүхэр боложо шадаа. Һурагшанарайнгаа юугээр һонирходог, сүлөөтэй сагтаа юу хэдэг байһыень хёрхоор адагладаг, тэдэнтэеэ суг амаралтаяа үнгэргэдэг, театр, кинодо ошодог һэн.

Залуу хүдэлмэришэн Цыренов хүдэлхэеэ ерэһэн юм. Тэрэ хүндэшэг зантай хүн байшоо. Гэбэшье Геннадий Ерофеев даамгай, зөөлэнөөр залуу нүхэртөө хандажа, хүбүүнэй зүрхэ сэдьхэлые өөр тээшээ татаа, игэжэ үгэеэ ойлголсодог болоходоо ажалынь урагшатай болоо һааб даа.

Уданшьегүй Цыренов гурбадахи разрядай фрезеровщик болоо һэн. Мүнөө өөрөө бэеэ даагаад ажаллана. Зүүн Сибириин технологическа институдта заочноор һуража эхилээ. Энэ хүбүүн сэбэр сэхэ харгы замһаа хадуурхаяа болёо гэжэ Геннадий батаар этигэдэг.

Шефтээ абаһан залуу хүдэлмэришэндөө һурган хүмүүжүүлэгшын үльгэр жэшээ харуулха ёһотой байһаниинь ойлгосотой.

Анна Поддубная гурбан жэлэй туршада заводто ажаллана. Өөрынгөө мэргэжэлые эрхимээр шудаланхай. Хододоо түрүү зэргэдэ ябадаг. Людмила Тарасовна Унагаевада бүхы наһан соогоо һайниие хүргэжэ ябахаб гэжэ тэрэ хэлээ һэн. Сэдьхэл һайнтай энэ хүнэй ашаар ёһотой хүдэлмэришэн болооб гэдэг. Тиигээд өөрөөшье залуу нүхэдтөө туһа хүргэхөөр ходо бэлэн байдаг. Людмила Тарасовнагай хүмүүжүүлгын аша үрэ эндэ тодоор элирнэ гээд, һанагдана. Аха нүхэдэй үльгэр жэшээ дээрэл залуу үетэн һурана, хүмүүжэнэ ха юм.

Бодомжо ехэтэй, саг үргэлжын иимэ хүдэлмэриин үрэ дүн анхармаар. Цехэй комсомолой организациин секретарь Раиса Бубенкова энээн тушаа хөөрэхэдөө, иимэ жэшээ дурдаа. Тэдэнэй цех соо залуу хоёр хүдэлмэришэн институдта, хоёр хүн техникумдэ, олониинь үдэшын һургуулида һурана. Тиихэдэ нэгэ хүн марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ ном үзэжэ эхилээ.

Энээнһээ уламжалан хэлэхэдэ, һурган хүмүүжүүлэгшэ өөрөөшье эрдэм ехэтэй байха ёһотой болоно. Тиихэдэ һурагшынгаа ургаха бүри, багша өөрөө ургана.

Иимэ һайн, анхармаар юумэнэй олоншье һаа, дутуу дунданууд үшөөл бии. Профсоюзай организаци һурган хүмүүжүүлгын хэрэгтэ бодото анхарал хандуулнагүй. Парткомой дэргэдэ һурган хүмүүжүүлэгшэдэй лектори-һургуули нээхэ гэлсэһэн аад, мүнөө болотор тэрэнь бүтээдүй байһаар. Залуушуулай дунда ажалай журам эбдэһэн, хуулида харша ябадал гаргаһан ушарнууд үшөөл дайралдана. Һурган хүмүүжүүлэгшэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Инженерно-техническэ залуу хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэхэ мэтэшэлэн дутуу дунданууд эндэ элирһэн байна.

Үгэ хэлэһэн һурган хүмүүжүүлэгшэд уралан нарижуулха, ухаалан зохёохо хэрэгтэ залуушуулые элсүүлхэ талаар бага юумэн бэелүүлэгдэнэ гэжэ тэмдэглээ. Гэбэшье түрүүшын урагшатай алхам хэгдээ. Нэгэ таһагай дэргэдэ залуу 30 хүдэлмэришэдһөө бүрдэһэн уралан нарижуулагшадай һургуули нээгдээ.

«Эрхим һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ жэлдээ нэгэ дахин шалгарһан зондо олгогдожо байха. Ю. П. Столяров, Т. Ваганова, Л. И. Лобанов, А. П. Ларионов, А. Н. Зимаева, Л. М. Потехина болон бусад түрүүшынхеэ энэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тэдэнэртэ дипломууд, Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдана.

Слёдто хабаадагшад Улаан-Үдын промышленна предприятинуудай бүхы һурган хүмүүжүүлэгшэдтэ хандаһан хандалга баталан абаа.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
манай корр.

ПАРТИИН РАЙКОМУУДАЙ ПЛЕНУМ

КПСС-эй Советскэ райкомой пленум боложо, эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Ондоо хүдэлмэридэ ороһонтойнь дашарамдуулан, **С. Н. Булдаевые** КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүнэй, нэгэдэхи секретариин уялгануудһаа пленум сүлөөлөө.

КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүнээр, нэгэдэхи секретаряар **Вандан Бадмаевич Базаровые** пленум һунгаһан байна.

Партиин Советскэ райкомой пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев,** КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** хабаадалсаа.

* * *

КПСС-эй Сэлэнгын райкомой пленум Гусиноозерск хотодо боложо үнгэрөө. Пленум эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэһэн байна.

Ондоо хүдэлмэридэ ороһонтойнь дашарамдуулан, **В. Б. Базаровые** КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүнэй, нэгэдэхи секретариин уялгануудһаа пленум сүлөөлөө.

КПСС-эй Сэлэнгын райкомой нэгэдэхи секретаряар, бюрогой гэшүүнээр Максим Жамсаранович **Шагдаровые** пленум һунгаба.

Партиин райкомой пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** хабаадалсаа.

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺАДАА

Шэмэрүүн хүйтэнэй саг үдэр бүри дүтэлжэ, малшадай эгээл харюусалгатай хаһа орожо ерэбэ. Энээниие харааддаа абан, Хүрбын совхоз үбэлжэлгэдэ эртэнһээ бэлэдхэл хэжэ байнхай. Байгша ондо тус совхоз малай шэнэ ба хуушан байрануудые бариха, заһабарилха ехэхэн хүдэлмэри хараалһан байна. Эдэ бүхы барилгада тус совхоздо шефскэ туһаламжа үзүүлдэг Хандагайн леспромхоз болон Хүрбын лесхоз ехэхэн туһаламжа үзүүлдэг юм. Хасуурта тосходо һүнэй 2 шэнэ фермын байра баригдажа эхилээ. Нэгэ байрыень Хандагайн леспромхозой модошо дархашуул барина. Эдэ барилганууд октябриин 1-һээ ашаглалгада үгтэхэ зэргэтэй аад, барилгын хэрэгсэлнүүдэй дуталдаһанһаа боложо, унжагайрна. Ниитын малай үбэлжэлгэдэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон ахалагша зоотехник Д-Ц. Ванчиков онсо анхаралаа хандуулна. Тээгдын түб гүүртэдэ 600 үнеэдэй үбэлжэхэ, хуушан байра заһабарилагдан бэлэн болоо. Гадна заһабарилгын бригадын дархашууд малай байрануудые октябриин дүүһэтэр дулаалжа дүүргэхэ хүдэлжэ байна.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хори.

Мэргэжэлтын зүбш

ТЭЖЭЭЛ ИНГЭЭ БУЙЛУУЛХАДА ҺА

Үбэлжэлгын үедэ малые зүбөөр, һайнаар эдеэлүүлжэ шадаха хэрэгтэй. Зарим малшад бага тэжээлтэйшье һаа, тэрээнэ гамтайгаар, һайса буйлуулжа малдаа үгэхэдөө тэжээлээр элбэг байгшадһаа дутуугүйгөөр үбэлжэдэг гээшэ.

Илангаяа бүдүүн тэжээлээ шадамараар буйлуулха шухала. Юуб гэхэдэ, бүдүүн тэжээлдэ (үбһэ, һолоомо, зелёнко гэхэ мэтэ) малай бэедэ хэрэгтэй зүйлнүүд, витамин болон минеральна дабһан элбэг байдаг. Зүгөөр эдэ бүгэдын тон бага хубинь эдеэн боложо, малай бэедэ шэнгэдэг юм. Ушарынь, бүдүүн тэжээлдэ бии байгаа клетчаткыень малай хотын хүсэд буйлуулжа шададаггүй һэн тулань тэжээлэй бусад зүйлнүүд бэедэнь мүн лэ мууса шэнгэдэг байха юм.

Бүдүүн тэжээл буйлуулха хэрэгые промышленна үндэһэ һуури дээрэ табихада бүришье һайн. Жэшээнь, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо бүдүүн тэжээлые хэршэжэ, микрободосуудые нэмэлсээд, тусхай борсогор холисонуудые гаргадаг болонхой. Эдэ холисонуудынь хонидто, һаалиин малда эдюулхээр ондо ондоо бүридэлтэйгөөр хэгдэдэг.

Хибэдэһээ хибэдэг түрэлэй малда гол түлэб бүдүүн тэжээл, ороохо таряанай һүүл үгтэдэг гээшэ, бүдүүн тэжээлэйнь уридшалан буйлуулагдаагүй дээрэһээ малда бпратай хоол болоногүй. Гадна ута эшэтэй һолоомо, үбһэ үлтирүүлхын тула мал ниилээд ехэ хүсэеэ алдадаг. Харин тэрэ тэжээлынь электрын хүсөөр, машинаар жэжэлжэ, үлтирүүлжэ үгөө һаа, малда эдисэтэй, шэнгэсэтэй, шанартай боложо үгэхэ бшуу. Тиимэһээ тэжээл буйлуулгада хэгдэһэн гаргаша хүсэдөөр харюулагдаха, малай ашаг шэмэ дээшэлхэ, түл һайнаар абтаха ха юм.

Бүдүүн тэжээлые, таряа талханай зүйлые жэжэлхэһээ гадна химическэ болон биологическа аргаар буйлуулхада. эһээд гэхэдэ һайн байдаг. Химическэ арга хэрэглэхэдэ, тэжээлэй клетчаткань хайлжа, юрын углеводой холисонууд болоод, малай бэедэ шэнгэдэг. Илангаяа мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ углевод ехэтэй корнеплодуудай дутамаг байхые хараада абажа, бүдүүн тэжээлые химическэ аргаар буйлуулха тон шухала.

Таряанай һолоомон. намартаа сабшагдаһан үбһэн минеральна дабһаар, илангаяа кальци, фосфор, йод, гуулин, түмэр, селена гэхэ мэтээр дутамаг байдаг. Энэ шухала зүйлнүүдые бүдүүн тэжээлдэ хүсэлдүүлхын тула тэрэниие химическэ аргаар буйлуулха, мүн эдэ бүгэдые нэмэжэ үгэхэ ушартай. Иимэ шанаржуулагдаһан тэжээл эдиһэн мал һайнаар түлжэдэг, үдэсэтэй байдаг, ашаг шэмэнь дээшэлдэг, элдэб үбшэндэ бэлэхэнээр динилдэдэггүй байха юм.

Бүдүүн тэжээлдэ үгы аминнокислота, витамин гэхэ мэтые малай бэе өөрөө гаргаха шадалгүй. Теэд энэ зүйлнүүдгүйгөөр мал амиды ябахагүй. Тиимэһээ хүнүүд тэрэ дутагдалые хүсэлдүүлхэ болоно.

Һолоомые избёосхоор шанаржуулха тухай. Бүдүүн тэжээлые буйлуулха химическэ аргануудай дунда энэ эгээн аша үрэ ехэтэйнь гэжэ сэгнэгдэдэг юм. Тэжээлые избёосхоор шанаржуулхада шэмэнь 1,5—2 дахин дээшэлдэг гэжэ шэнжэлэгдэнхэй. Иимээр буйлуулагдаһан һолоомо эдиһэн үхэрэй шэгнүүрэй нэмэсэ сүүдхэдэ 100—150 грамм дээгүүр байдаг. үнеэдһээ — 1,—1,5 литр һүн ехэ һаагдадаг жэшээтэй.

Һолоомо иимэ аргаар яажа буйлуулхаб? Нэн түрүүн һайн шанартай избёосхо хэрэгтэй. Нэгэ тонно һолоомо буйлуулхада 30 килограмм хуурай избёосхо, 10—15 килограмм дабһан ородог. Энэ избёосхо, дабһаяа 2 тонно уһанда хайлуулаад, тэрээгээрээ жэжэлэгдэһэн һолоомоёо сүршэдэг.

Игэжэ норгогдоһон һолоомые халуун ууралаар буйлуулхада, һайн шанартай тэжээл болодог байха юм. Энэнь 1,5—2 часай туршада дүүрэдэг. Һолоомонһоо хилээмэнэй үнэр гаража захалхадань, шарабтар үнгэтэй болоходонь, суурайнь зөөлэрөөд, бэлэхэнээр таһаржа эхилхэдэнь буйлуулагдажа дүүрэ гэжэ тоолохо байна.

Энэ хүдэлмэриие али болохоор оньһожоруулха шухала. Һолоомо хэршэхэ түхеэрэлгэ, тэрэниие дамжуулха транспортёрнууд, НФ-2,5 түхэлэй насос, избёосхо, дабһа хайлуулха амһарта, уурал гаргаха котел хэрэгтэй болохо.

Иимэ аргаар буйлуулагдаһан 1 килограмм һолоомондо 0,45—0,5 тэжээлэй единицэ, 30—40 грамм бэедэ шэнгэсэтэй протеин, 18—20 грамм кальци байдаг гээшэ. Игэжэ буйлуулагдаһан һолоомые амтатай болгохын тула 5—10 процент хүрэтэр та-

ряа талханай зүйл
үгэдэг байна. Бэлэн
һолоомые бүлеэхэнэ
тэ 18—20 килогра
хашарагуудта — 10
лограмм хүртэхөөр
дэ зохид.
Бүдүүн тэжээл бү
даа мочевинэ нэмэл
шухала. Юуб гэхэдэ
соо 46 процентнь
азот байдаг ха юм.
хоор һолоомо бүй
мочевинные шэнгэн
руу хэхэдэ болохо
уһан соо һайнаар
шуу. Зүгөөр хэды
мочевинэ нэмэхэб
дорхойлхын тула
сүүдхэдэ 100—12
буруу хашарагууд
60 грамм, хониндо
20 грамм хүртэхөө
жа хэхэ эрилтэтэй.
һаалиин үнеэндэ 1
грамм бүдүүн тэжэ
хөөр хараалагдаһан
1000—1200 грамм
нэ нэмэхэ болоно
100 килограмм һо
сүүдхэдэ үнеэндэ 2
грамм тиимэ тэжээл
дэхэ байбалнь, 100
рамм бүридэнь 5
грамм мочевинэ нэ
шээтэй.
Мочевинын холи
үбһэ, һолоомо сүр
рэнние силостэй хо
лохо. Зүгөөр тэрэ
хагдаһан гурил, ба
хэжэ болохогүй. М
нние гахай, шубу
хэнь хорюултай.
Гадна бүдүүн
хэршэжэ, холижо
малда үгэхэдэ зохи
Тэрээндэ үлүү ехэ
шье хэрэггүй ха
шээнь, республикы
хэдэн ажахыда үбһ
жэ малда үгэдэг
Энэ тон һайшаалта
дааб гэхэдэ, малда
дээгүй үбһэ үгэхэ
талыень эдеэд лэ
эшэ, суурыень о
дог. Тэрэнь хог бо
хаягдашадаг гэшэ.
хэршэгдээгүй үбһ
процент хүрэтэрнь
на бшуу.
Үбһые хэршэхэ
нүүдтэ 4—5 санти
ридто болон хони
сантиметр утатай
хада зохид. Тэжээл
жэ хэршэхын тула
машина хэрэглэх
Тэрэ өөрөө һүри
абаад, хэршээд, т
хэхэ оньһотой юм.
Үбһые нигэжэ
мал һайнаар эди
мүн бэедэ шэнгэс
дэг байна. Х
үбһэеэ бутаргагд
мотой, силостэй хо
хаад, тэрээн дээрэ
таряа талханай зү
амта оруулдаг гэ
дэ 10 килограмм
һэн тэжээлдэ 1
грамм таряа талх
нэмэхэдэ зохихо,
һэн һолоомые ша
лээр амтаруулжа
Тиихын тула х
һолоомоёо ехэ ха
хэхэдээ 30—40
зузаан болохолоо
тэжээл хэжэ, тэр
жархидаг. Игэж
нойнгоо һүүлээр
үгэдэг гуримтай.
Һолоомые халу
лаар зөөлэрүүл
байбалнь, тэрэн
дарахада өөрөө хал
юм. Игэжэ хала
мон амтатай,
үнэртэй боложо,
тайгаар эдидэг.
чигэжэ халаахы
лаан байра. 4 ех
(амһарта) хэрэг
центнер хэршэгд
һолоомо хэхын ту
бометр хэмжээ
байха болоно.
үдэр нэгэ хай
һолоомо хээд,
—хоёрдохидонь
һүүлшын хайрса
дэхэдэ түрүүшын
үгэхөөр бэлэн бо
тэй. Тиимэһээ ха
нинь малай сүүд
хэ тэжээл багтаа
Энээние лагаа
хид бэ? Хэршэгд
моёо 30 сантиме
хээд. тарээ цен
мондо 150—200
хүртэхөөр жэгдэ
тээхэ эрилтэтэй
—30 градус ха
ушартай. Тэжээл
эһэхынь амтата
тула бэлэн боло
моёо эдеэнэй да
процентнэ холи
дэг. тэжээлээ һ
руулан дарадаг
Тиигэжэ дараг
мон 40—45 граду
халаха, гурба-ду
байлгагдаха гу
бэ энээнһээ у
һаа, амтаниинь
Энээнһээ бури у
бэл, хэрэггүй бо
тай.
Малда дулаа
жэ, бүлеэн уһа
хада үбэлдөө т
15 процент ар
Бүдүүн тэ
луулжа эдэ бү
хэрэглэгдэбэл,
продуктнуудые
ехээр худалдаха
арга олдохо ба
Н. Л
Хүдөө ажах
доктор, Бур
ажахы

...СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орондоо ...лба хэһэнэй түлөө" орден тухай дүрим

...«СССР-эй Зэбсэгтэ Хү...үдтэ байжа Эхэ орон... алба хэһэнэй түлөө» ...оор Совет Армиин, ...ын-Сэрэгэй Флодой, хи... харуулай ба дотоодын ...үүдэй сэрэгэй алба ...шад:
...рэгэй ба политическэ ...эй талаар туйлаһан ...лтануудай түлөө, сэ...үдые дайшалхы түгэс ...н байлгаһанай сэрэгэй ...э техникэ шудалһанай ...
...рэгэй алба хэхэдээ эр...үрэ дүнгүүдые туй...най түлөө;
...мандованиин тусхай ...абаринуудые амжалта...ар дүүргэһэнэй түлөө; ...эгэйнгээ уялга дүүргэ...дээ габьяа, шэн зориг ...һанай түлөө;
...СР-эй Зэбсэгтэ Хүсэ...н алба хэхэ үедөө Эхэ ...йнгоо үмэнэ бусад ...ануудые гаргаһанай ... шагнагдаха.

2. «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орондоо алба хэһэнэй түлөө» орден иимэ гурбан шататай байха:

«СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орондоо алба хэһэнэй түлөө» I шатын орден,

«СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орондоо алба хэһэнэй түлөө» II шатын орден,

«СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орондоо алба хэһэнэй түлөө» III шатын орден.

I шатань—дээдэ шатын орден болоно. III шатын, II шатын, I шатын орденуудаар удаа дараалан шагнагдаха.

3. «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орондоо алба хэһэнэй түлөө» бүхы гурбан шатын ордеңоор шагнагдагшад иимэ эрхэтэй байха:

а) тогтоогдомол нормын ёһоор, түрүүшын ээлжээндэ гэр байраар хангагдаха:

б) жэлдээ нэгэ дахин (хоёр тээшээ) түмэр замай транспортаар — түргэн ба пассажирска поезднуудай зөөлэн вагонууд соо һуужа, уһан замай транспортаар — нэгэдэхи классай каютанууд дотор (1 категориин һууринуудта) түргэн ба пассажирска лининүүдтэ, агаарай гү, али город хоорондын автомобильна транспортаар өөрөө түлөөһэгүйгөөр ябаха;

в) городой бүхы түхэлэй пассажирска транспорт, хүдөө нютагта—районой оршом соо республиканска мэдэлэй автомобильна транспорт (таксиһаа бэшые) өөрөө түлөөһэгүйгөөр хэрэглэхэ;

г) санаторидо гү, али амаралтын байшанда түлөөһэгүй путёвко абаха (жэлдээ нэгэ дахин, эмшэлэлгын эмхи зургаанай заабариин ёһоор);

д) наада гаргадаг, коммунально-ажаһуудалай предприятинуудта, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудта ээлжээгүйгөөр орохо;

е) пенсинь 15 процентээр нэмэхэ.

4. «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орондоо алба хэһэнэй түлөө» ордениие Улаан Одоной орденой удаа үбсүүнэйнгээ баруун талада, шатануудайнь зэргэ баримталан зүүхэ.

5. «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орондоо алба хэһэнэй түлөө» орден шагнагдагшын наһа бараһанай һүүлээр дурасхаал болгон хадагалхын тула, гэр бүлынхидтэнь үлэхэ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ СЕКРЕТАРЬ М. ГЕОРГАДЗЕ.

„Сэрэгэй алба хэхэдээ шалгарһанай түлөө" медаль тухай дүрим

«Сэрэгэй алба хэхэдээ ...арһанай түлөө» ме...... Совет Армиин, Да...эрэгэй Флодой, хи... харуулай ба дотоодын ...үүдэй сэрэгэй алба ...шад:
...эй ба политическэ ...лэй талаар эрхим ...үнгүүдые туйлаһанай ...
...най һуралсалай ба ма...уудай үедэ, сэрэгэй ал...хэ ба дежурлаха үе...ндэ шалгарһанай тү...
...рэгэй алба хэхэ үедөө габьяа, шэн зориг гаргаһанай ба бусад габьянуудай түлөө шагнагдаха.

2. «Сэрэгэй алба хэхэдээ шалгарһанай түлөө» медаляар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө СССР-эй оборонын министр, СССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр, Гүрэнэй аюулгүйе сахиха СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедэй түрүүлэгшэ шагнаха.

3. «Сэрэгэй алба хэхэдээ шалгарһанай түлөө» медаль иимэ хоёр шататай байха:

«Сэрэгэй алба хэхэдээ, шалгарһанай түлөө» I шатын медаль,

«Сэрэгэй алба хэхэдээ, шалгарһанай түлөө II шатын медаль.

1 шатынхинь—дээдэ шатын медаль болоно.

4. «Сэрэгэй алба хэхэдээ, шалгарһанай түлөө» медалиие үбсүүнэйнгээ баруун талада, СССР-эй орденуудай удаа зүүхэ. Энэ медалиин лентэ «Шэн габьяата ажалай түлөө (сэрэгэй шэн габьяагай түлөө) Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн ойн баярай медалиин лентын һүүлээр нэгэ планка дээрэ зүүгдэхэ.

.5. «Сэрэгэй алба хэхэдээ, шалгарһанай түлөө» медаль шагнагдагшын наһа бараһанай һүүлээр дурасхаал болгон хадагалхын тула, гэр бүлынхидтэнь үлэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ аймагай Хушуун-Үзүүрэй хэлхеэ холбооной таһаг аймаг соогоо түрүүлжэ ябадаг. Эндэ мэдээжэ болоһон почтальон Мария Даниловна Королёва хүн зондо нэрэ хүндэтэй болоһоор үнинэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: почтальон Мария Королёва.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БААТАРШАЛГЫН АЛДАР СОЛЫН ЗАМААР

КИЕВ. (ТАСС). Эдэ үдэрнүүдтэ Киев хотын комсомолой эмхиин нэрэ дээрэ хэдэн зуун амаршалгын телеграмманууд ерэнэ. Энэ эмхи Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайчай жэлнүүдтэ Украинын ССР-эй ниислэлэй комсомолшуудай ба залуушуулай гаргаһан эрэлхэг зоригой, баатаршалгын түлөө, ажахын болон соёлой байгуулалтада эдэбхитэйгээр хабаадаһанай, ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхын тула үрэ түгэс хүдэлмэри ябуулһанай түлөө, немец-фашис булимтарагшадһаа Совет Украинын сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан үндэр дээдэ шагналда хүртэһэн —Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан байна.

Мүнөөдэр, Ленинскэ комсомолой мүндэлһэн ойн үдэр, «Украина» гэжэ соёлой ордон дотор Эхэ ороной үндэр дээдэ шагнал барюулалгын ёһололдо зорюулагдажа, ЛКСМУ-гай горкомой баярай пленум хотын комсомолой эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, Украинын компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкидэ үгэ үгтөө. Ленинэй нэрэ абаһан комсомолой алдар габьяата замаар ябажа ерэһэниинь элитэ. ВЛКСМ-эй дайшалхы отрядуудай нэгэнэйнь —Киевэй хотын ордента комсомолой эмхиин намтарта олохон гайхамшаг илалта амжалтанууд оронхой юм. Украинын ниислэлэй комсомолшууд түүхын бүхы шатануудта хотын партийна эмхиин эдэбхитэй туһалагшад байгаа, түрэл Коммунис партида хэлбэришэгүй үнэн байдагаа, социалис Эхэ орондоо үнэн зүрхэнһөө дурладагаа бүхы ажал ябуулгаараа элирхэйлэн харуулаа, — гэжэ В. В. Щербицкий тэмдэглэбэ.

Нүхэр В. В. Щербицкий СССР-эй Верховно Соведэй Указ соносхоод, сугларшадай удаан альга ташалган доро баатар хото — Киевэй комсомолой эмхиин тугта орден зүүлгэбэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников, ЛКСМУ-гай ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Н. Гиренко үндэр дээдэ шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, залуу киевэйхидые халуунаар амаршалба.

Пленумдэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ амаршалгын телеграммые, КПСС-эй Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые нэгэ һаналтайгаар батална абаа.

УССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. С. Грушецкий, УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Ляшко, Украинын компартиин ба правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд баярай пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

МУРМАНСКДА баатарлиг зургаадахи батарейн сэрэгшэдэй хүшөөгэй дэргэдэ энэ зураг буулгагдаа.

Совет Заполяриин түлөө байлдаанай ветерануудай нэгэн мүнөө Мурманска загаһанай портын механик коммунист Ф. Е. Шваковай энгэртэ дайшалхы долоон шагналнуудтайнь зэргэлээд, Октябрийн Революциин орден яларна.

БАЯНГОЛОЙ ТОБШО ҺОНИН

☆ Колхозой соёлой байшангай эдэбхитэд-уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Санжи Монтоева, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Давид Раднаев, механизатор Саша Чимитдоржиев, библиотекарь Алла Ламатханова болон бусад залуушуул колхозойнгоо бригадануудаар аяншалжа, концерт харуулба. Мүнөө тэдэнэр Агуехэ Октябриин Социалис революциин 57 жэлэй ойн баярта зорюулан, баян программатай концерт бэлдэжэ байна.

☆ Баянголой сельскэ Соведэй ээлжээтэ сесси боложо, «Үмсэдөө үхэр мал бариха талаар колхозой Уставай дүүргэлтэ тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар нютагай Соведэй депутат Б. Г. Монтоев элидхэл хээ.

Тиихэдэ нютагай Соведэй депутат Л. Б. Занаевай хэһэн ажал хүдэлмэри тухай тоосоое сесси шагнаба.

☆ Карл Марксын нэрэмжэтэ, Хилганын колхозой спортсменүүд баскетболоор, волейболоор, бүхэ барилдаагаар хүсэ шадалаа туршаба. Манай колхозой спортсменүүд энэ мүрысөөндэ илажа гараба.

В. ГАРМАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

Баргажанай аймаг.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1974 оной октябриин 24-нэй Указаараа «Ажалай ветеран» гэһэн медаляар. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө иимэ хүнүүдые шагнаба: Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 1-дэхи предприятиин механик Г. А. Афанасьевые, агнуури-олзоборичи ажахын управлениин начальник, Н. Т. Антоненкые, Зэдын аймагай «Мир» колхозой хонишон Б. Б. Банзаракцаевые, Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой полевод А. Е. Болоневые, Баргажанай аймагай больницын врач Е. Н. Волковые, Баунтын аймагай Окуневско песец үсхэбэрилдэг фермын ан үсхэбэрилэгшэ Е. Н. Колмаковае, Ивалгын ОПХ-гай һаалишан Б. Р. Гомбоевае, Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхозой тракторист Л. Г. Филипповые, «Электромашина» заводой слесарь Ф. М. Гребенщиковые, Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй дизельнэ цехэй мастер П. М. Макаровые ВСЖД-гэй Улаан-Үдын дистанциин замай хүдэлмэришэн О. Ф. Мухинае, Буряадай барилгын управлениин 2-дохи СМУ-гай шулуушан И. А. Вашкевичые, Улаан-Үдын горпищеторгын 10-дахи магазиниие даагша С. М. Черновае, Улаан-Үдын авиационно заводой газоэлектрогагнуурша М. П. Колесниченкые, Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй цехэй начальник П. Л. Яньшиниие, Буряадай Д. Банзаровай нэрэмжэтэ гүрэнэй багшанарай институдай кафедрын доцент Б. В. Башкуевые, санитарна гэгээрэлэй Республиканска байшангай ахамад врач В. Р. Бояновае, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Ж. Б. Ванкеевые, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхозой луговод М. М. Максимовые, Кабанскын аймагай Большереченскэ загаһа үсхэбэрилгын заводой загаһа үсхэбэрилэгшэ, ахамад мэргэжэлтэ П. С. Стариковые, Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой модо унагаагша В. Д. Красновые, Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон С. Д. Доржиевые. Бэшүүрэй совхозой хонишон Ж. Т. Тогмитовые, Хурамхаанай хүдөөгэй залуушуулай һургуулиин директор Н. Б. Хышиктуевые, Хэжэнгын аймагай Загастайн совхозой зоотехник-селекционер Д-П. Д. Дарижаповые болон бусад нүхэдые шагнаба. Бүхыдөө 292 хүн «Ажалай ветеран» гэһэн медаляар шагнагдаа.

...ОСКВАДА БОЛОҺОН ...РЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

...ябриин 29-дэ Москва... пресс-конференци боло... Совет хүтэлбэрилэгшэд ...ФРГ-гэй федеральна ...р Г. Шмидт, гадаа...хэрэгүүдэй федеральна ...тр Г. Д. Геншер гэг... хоорондо хөөрэлдөө...боложо байһантай да...ндуулан, энэ пресс...ференци үнгэргэгдөө.

...сс-конференци дээрэ ...ороной түлөөлэгшэ ...М. Замятин КПСС-эй ...Генеральна секре...Л. И. Брежневэй даал...ар мэдүүлгэ хэбэ. Со...Союзда федеральна ...гай ерэһэн ушарые, ...боложо байһан хөө...нүүдые манай хоёр ...үдэй хоорондохи зан... харилсаанууд болодог ...өргын уулзалгануу...галжэлэл мүн гэжэ ...хүтэлбэрилэгшэд тоо...ээд тэрэ мэдүүлгэ ...хэлэгдэнэ.

...еральна канцлер Г. ...ын айлшалалгын үе... ороной аша туһада, ...оорондын түгшүүрил...ал һулаоруулгын аша ...эдэ харилсаануудаа ...аань гүнзэгырүүлхэ ...шатай туһатай алха...гдэхэ гэжэ Москвада хүлеэгдэнэ, гээд Л. М. Замятин хэлэбэ.

Германиин Федеративна Республикатай харилсаагаа шэнэдхэн байгуулха Советскэ Союзай хараа бодол бата бэхи, хэлбэришэгүй юм. ФРГ-тэй бүхы талын харилсаа хүгжөөлгэ манай политикын удаан сагай шуун сэхэ хараа бодол юм, гээд Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглээ һэн.

Федеральна правительствын хэблэлэй, мэдээсэлэй захиргаание хүтэлбэрилэгшэ статс-секретарь К. Беллинг үгэ хэлэжэ, хөөрэлдөөнүүд ажал хэрэгэй оршон байдалда үнгэрнэ. гэжэ тэмдэглээ. Хөөрэлдөөнэй үедэ ФРГ Советскэ Союз хоёрой хоорондохи харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ, тэрэ тоодо экономическа харилсаануудые хүгжөөхэ, холын хараатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ, гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Федеральна канцлер иимэ харилсаануудые гүнзэгырүүлхые, промышленна талаар бүри үргэнөөр хамжан ажаллахые хүсэнэ, гээд К. Беллинг тэмдэглээ.

Пресс-конференци дээрэ СССР-эй, ФРГ-гэй түлөөлэгшэд корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюу үгөө.

(ТАСС).

ГЕОЛОГОЙ РЮКЗАГТАЙГААР

ГАВАНА. Студентнэр, залуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон таряашадһаа бүридэһэн арбаад экспедици Кубын Лас-Вильяс провинцидахи ашагта малтамалнуудые бэдэрдэг геологуудта туһална.

Элдэб минералнуудай хэбтэшэтэй, шэнжэлэгдээгүй 2000 гаран газар провинциин карта дээрэ тэмдэглэгдэнхэй. Тэдэниие шэнжэлхэ сэгнэхын тула геологуудта олон жэл хэрэгтэй болохо байгаа. Тиимэһээ тэдэнэр биологиин, геофизикын мэргэжэлтэдтэ хандан, эдэбхитэдэй үргэн хүдэлөө эмхидхэхые уряалба.

Геологой рюкзак үргэлөөд. экспедицидэ гарахынгаа урдахана Кубын Наукануудай академиин, Түбэй университедэй, Геодези болон картографиин институдай, мүн Горно-рудна министерствын, ороной металлургиин болон түлишын промышленностиин мэргэжэлтэдэй лекцинүүдые шагнана. Студентнэрһээ бүридэһэн бүлэг бүхэниие дүй дүршэлтэй шэнжэлэгшэ ударидана.

(ТАСС).

...Т ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ...ЕГАЦИ АЛЖИРТА

...ЖИР. (ТАСС). Алжи...радай-Демократическа ...ликын правительст... Национальна сүлөө... фронт гэжэ партиин ... ёһоор, КПСС-эй ... секретарь В. И. Дол...үүтэй Совет партийно-правительственна делегаци Алжирта ерээ.

СССР-эй оборонын министрэй орлогшо армиин генерал И. Г. Павловский түрүүтэй Совет сэрэгэй делегаци тэрэл самолёдоор Алжирта ерэбэ.

...ҮЛШЫН ЗАМДА ...ДЭШЭБЭ

...СС-эй ЦК-гай гэ... СССР-эй культурын ... Екатерина Алек... Фурцевае Москва ...иин 29-дэ һүүлшынь ...үдэшөө.

...ркэ бульвартахи ...ын нэрэмжэтэ МХАТ-...шан траурна оршон ...най байба. Е. А. Фур... шагнагдаһан Лени...бэн орден, Ажалай ... Тугай, «Хүндэлэлэй ... орденууд, бусад ...үүд атлас дээрэ ...харагдана. Зал до...олон тоото веногууд. ...нэгэнэй улаан лен... «Екатерина Алек... Фурцевада КПСС-эй ...льна Комитедһээ, ...й Верховно Соведэй ...иумһээ, СССР-эй Ми...үүдэй Соведһээ» гэ...гдэнхэй.

...рна аялганууд зэ... Е. А. Фурцевагай ...эй дэргэдэхи хүндэ... харуул гурбан мину...од лэ һэлгэгдэнэ. ... А. П. Кириленко, ...азуров, М. А. Сус... В. Н. Демичев, Б. Н. ...ев, Д. Ф. Устинов, ...олгих, И. В. Кали... К. Ф. Катушев, ... Министрнүүдэй Со... Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, совет соёлой элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй МГК-гай, МК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд болон бусад траурна вахтада зогсоо.

Удаа тээнь траурна митинг болобо. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. К. Байбаков КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар траурна митинг нээгээ.

Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов, ВТО-гой правлениин түрүүлэгшэ М. И. Царев, СССР-эй культурын министрэй орлогшо Н. М. Мохов, СССР-эй Уран зурагай академиин президент Н. В. Томский, СССР-эй Гүрэнэй Академическэ Ехэ театрай директор композитор К. В. Молчанов гэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Е. А. Фурцева Новодевичье кладбищада хүдөөлүүлэгдэбэ.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон·телеграф·радио

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

ТАСС

Кипрэй асуудалые ООН-ой Генеральна Ассамблейн заседаниин хаража үзэлгэ эхилбэ. Арал дээрэһээ хариин оронуудай бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые дары түргэнөөр гаргахые, Кипрэй Республикын хэрэгүүдтэ хариин хабаадалгые болюулхые уряалһан резолюциин проектые Кипрэй делегаци заседани дээрэ дурадхаһан байна.

Документ хадаа Кипрэй бүрин эрхые, бээ даанхай байдалые, газар уһанайнь бүрин бүтэн байлгые ба бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсахагүй политикыень хүндэлхые гүрэнүүдые уряална, саашанхи хүсэлэл оролдолго гаргаха, тэрэ тоодо Кипрэй бэрхэтэй хэсүү байдал зайсуулха зорилгоор ООН-ой шатаар хэлсээнүүдые хэхэ шухала, гэжэ заана.

Кипртэхи мүнөөнэй байдал уласхоорондын эб найрамдал болон аюулгүй байдалда гай түбэг татана гээд резолюциин проект соо онсолон тэмдэглэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

К. Вальдхаймай элидхэл

ТАСС

Сирийско-израиль сектортэ сэрэгүүдые бэе бэеһээнь холодуулхын хойноһоо ажаглаха талаар ООН-ой хүсэнүүдэй хэһэн ябуулганууд тухай ээлжээтэ элидхэлые Аюулгүйн Соведтэ ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм хүргэбэ. Сэрэгүүдые бэе бэеһээнь холодхохо нютагуудта, тэрэ шадарай районуудта оршон байдал июлиин 30-һаа октябриин 25 хүрэтэр намдуу байгаа гээд элидхэл соо хэлэгдэнэ.

Сэрэгүүдые бэе бэеһээнь холодхоһон райондо ООН-ой сэрэгүүдтэ, мүн Сириин энгэй хүн зондо ехэ аюултай миннэ полинууд мүнөө хүрэтэр бии байһаар гээд элидхэл соо заагдана. Гэбэшье минэнүүдые сэбэрлэхэ үргэн ябуулга хэхэ арга боломжо Сириин армида олгоһоо Израиль мүнөө хүрэтэр арсажал байһаар.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-до фашис засаг түлөөлэгдэхэ ёһогүй

ТАСС

ООН-ой ба Урда Африкын хоорондохи харилсаануудые шэнэлэн хубилгаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэ ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ үргэлжэлүүлэгдээ зүбшэн хэлсэлгын үедэ 32 хүн үгэ хэлэхэдээ, расис засагые нэгэн һаналтайгаар буруушаагаа. ЮАР-ай правительствые, үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг ябуулгануудыень гансахан делегат—ЮАР-ай правительствын өөрынь түлөөлэгшэ хамгаалжа үгэ хэлэһэн юм.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргалга ООН-ой зорилгонуудтай ба гол ёһонуудтай тааралданагүй. Үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг орон энэ организациин гэшүүн байжа шадахагүй гээд үгэ хэлэлгэдэ хабаадагшад тэмдэглээ.

ТААРАМЖАТАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Совет ороной ба Баруун Германиин хоорондо Москвада эхилһэн хэлсээнүүдтэ хариин хэблэл, информационно агентствэнүүд ба олониитын мэдээсэлэй бусад газарнууд угаа ехэ анхарал хандуулна. Хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд таарамжатай оршон байдалда үнгэрнэ гээд тэмдэглэгдэнэ.

Баруун Берлин тушаа хэлсээе Л. И. Брежнев үндэрөөр сэгнэнэ. Тэрэнэй һанамжаар мүнөөнэй эрхэ байдалда Баруун Берлин тушаа дүрбэн гүрэнэй баталһан хэлсээнһээ ондоо тиимэ һайн хэлсээ олохонь бэрхэтэй гээд «Кельнер штадта-анцайгер» онсолон тэмдэглэнэ.

Хоёр ороной хоорондохи политическэ ба экономическа асуудалнуудые бодотоор шиидхэхэ шухала гэжэ СССР-эй ба ФРГ-гэй хүтэлбэрилэгшэд аб адляар һанамжална гээд «Нойе Рейнцайтунг» тэмдэглэнэ. Москвадахи хэлсээнэй баталагдаһанһаа хойшо Совет ороной ба Баруун Германиин хоорондохи харилсаа холбоон амжалтатайгаар хүгжөө гэжэ тэдэнэр онсолон тэмдэглээ. Советскэ Союзай ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаануудай удаадахи шатые нээхэ зорилго мүнөө табигдана гэжэ хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэд һанамжална гээд «Генераль-анцайгер» газетэ заана.

Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые, Москвадахи хэлсээнүүдые социалис оронуудай хэблэл үргэнөөр тайлбарилна.

«Эб найрамдал аршалан хамгаалхын, шахардуу шанга байдал һулаоруулхын түлөө Советскэ Союз ябуулга хэнэ» гээд «Нойес Дойчланд» (ГДР) бэшэнэ. Бүхы түби дээрэ харилсаа холбоо хүгжөөхэ аргатай болохые эрмэлзэхэ зуураа, Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалаар зүблөөе түргэнөөр дүүргэхэ шухала гэжэ Советскэ Союз тоолоно гээд газетэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

«Зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи хөөрэлдөөнүүд амжалтатайгаар үргэлжэлһөөр. «Бодолтойгоор хандалгын, үгөөэ ойлголсохо эрмэлзэлгын бии байһые хоёр ороной баримталдаг хараа бодол харуулжа үгэнэ. СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи холбоон болон харилсаае үргэдхэхэ хараа бодолой амжалтатайгаар үргэлжэлүүлэгдэхэ байһаниинь сохомтой» гээд Болгариин «Работническо дело» газетэ заана.

«Европодохи оршон байдал бата бэхи эб найрамдал хангаха хэрэгтэ таарамжатайгаар нүлөөлнэ» гээд Москвада хэлсээнүүдэй боложо байһантай дашарамдуулан Венгриин «Непсабадшаг» тэмдэглэнэ.

Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ эб найрамдалай илан мандаха байһанда этигэлээр нэбтэрэнхэй гээд «Нью-Йорк таймс» тэмдэглэнэ. Бата бэхи эб найрамдал хангахада мүнөөнэйхиһөө таарамжатай тиимэ эрхэ байдал Европодохи оршон байдалай түүхэдэ хэзээдэшье байгаагүй юм гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэнүүдые газетэ анхаран тэмдэглэнэ. Тиихэтэй хамта үгөөэ ойлголсолгодо һаад ушаруулха һэдэлгэнүүд үнихэдэ зайсуулагдаа гэжэ һанагдахаар газарта хэгдэһээр гээд совет хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлээ гэжэ «Нью-Йорк таймс» саашань үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.

Москвадахи хэлсээнүүд һайн үрэ дүн үгэхэ, СССР-ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаа холбоо саашадань үргэдхэлгэдэ, Европодохи политическэ оршон байдал һайжаруулгада туһалха гэжэ этигэжэ байһанаа Италиин «Паэзе Сера» газетэ элирхэйлэн мэдүүлнэ.

СССР ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаанай һайжаралга дэлхэй дээрэ шахардуу шанга байдалай һуларжа байһантай тааруу гээд Л. И. Брежнев тэмдэглээ. ФРГ-тэй байгуулһан харилсаа холбоон Советскэ Союзай удаан саг соо. шууд сэхээр бэелүүлдэг политикын хуби болоно гээд Индиин «Нэшнл Геральд» газетэ бэшэнэ.

(ТАСС).

ХАНОЙ

Камбоджодохи дайн байлдаан

ТАСС

Бүхы стратегическэ шэглэлнүүдтэ пномпеньскэ сэрэгүүдтэ Камбоджын сүлөөрэлгын хүсэнүүд сохилтонуудые хэжэл байһаар гээд Кхмерскэ АКИ гэжэ информационно агентство мэдээсэнэ.

Ниислэлые хүреэлэн лонноловско сэрэгүүдэй бүхэлэлтэнүүдые бэхижүүлхэ зорилготой. дайсанай сэрэгүүдэй колонные Пномпеньһээ урагшаа 15 километртэ оршодог Бекчан шадар патриодуудай подразделени угтаа, шанга байлдаануудай болоһонһоо уламжалан дайсадай дабшалта зогсоогдоһон байна. Патриодууд нилээд олон буу зэбсэг, һомо хэрэгсэлнүүдые буляажа абаа.

4-дэхи номерой харгы дээрэхи Канхчор һууриниие, Кампонгсейла городые сүлөөрэлгын хүсэнүүд добтолоо. Дайсан ехэ хохидолдо ороһон байна. Эдэ бүхэлэгдэһэн пунктнууд шадарай хамгаалалгын түхеэрэлгэнүүд усадхагдаа.

5-дахи номерой харгы дээрэ провинциин түб Кампонгчнангһаа 5 километртэ дайсанай бүхэлэгдэһэн пунктые добтолжо, лонноловско сэрэгүүдтэ горитой хохидол ушаруулаа.

ВАШИНГТОН

Экономическа доройтолго

ТАСС

Гушаад онуудтахи кризисһээ хойшо эгээн лэ гайгай экономическа доройтолгын нэгэн Холбоото Штадуудта тохёолдоод байна. Экспертнүүд ба хэблэл иимэ һанамжатай байха юм.

Мүнөө жэлдэ бүхы эд бараанай үнэ сэнгэй 11 процентээр хүндэрһэн, хүн зоной юумэ худалдажа абаха шадабариин 4 процентээр хороһон ушар һанаа зобооно.

Экономикын шухала һалбаринуудай нэгэн—США-гай барилгын промышленность гүнзэгы ехээр доройтожо байнхай.

БУЭНОС- АЙРЕС

Аргентинын министрэй мэдүүлгэ

ТАСС

Социальна байгуулалтын ондо ондоо байһанһаа дулдыдуулангүйгөөр гүрэнүүдтэй харилсаа холбоо байгуулха ябадалда үндэһэлдэг гадаадын политикые Аргентина бэелүүлнэ гээд Аргентинын гадаадын хэрэгүүдэй министр Альберто Виньес заагаа. Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай баталагдаһан хэлсээнүүдые «Сьете Диас» гэжэ недели бүриин хэблэлдэ толилогдоһон мэдүүлгэ соогоо министр тусгаар тэмдэглээ. Мүнөө үедэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэн эдэ хэлсээнүүд али алиндаа ашатай туһатай экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоо үргэдхэхэ арга олгоно гээд Альберто Виньес онсолон тэмдэглэнэ.

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛ — МАНАЙ АЙЛШАН

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛ—1975 ОНДО

«ТҮРЭЬЭН ГАРАҺАН дайдаһаа аяар холо — Алас-Дурна хизаарта гурбадахи жэлээ сэрэгэй албанда ябанаб. Аба эжыһээ, аха дүүнэрһээ, үетэн нүхэдһөө бэшэг абаһанһаа өөрэгүйгөөр баярлажа, танай журналай ээлжээтэ номерые уншадагби. Сээжэ зүрхэндэ хадуугдама уран һайхан зохёолнуудые, һонирхолтой намтарнуудые бүри олоор хэблэжэ байгыт гэжэ захиха дуран хүрэнэ...» Имнэ мүрнүүдые манай редакцида һүүлэй почтоор ерэһэн бэшэгүүд соо уншаад, ниитэ уншагшадаймнай зүгһөө үгтэһэн захяа мүн гэжэ хүндэтэйгөөр хүлеэн абабабди.

Гарахаяа байгаа 1975 оной нюурта манай журнал өөһэдынгөө уншагшадта ямар шэнэ-шэнэ зохёол, бүтээлнүүдые дурадхаха хүсэлтэй байнаб? Залуу зохёолшо Сергей Цырендоржиевай «Үүрэй солбоной гоё гээшэнь» гэһэн туужа журналаймнай эхин номернуудта толилогдохо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ Ленинградай блокадаһаа хэдэн олон гэр бүлэ манай Буряад нютагта нүүжэ ерэнэ. Тэдэнэрэй нэгэн — Степантан гэжэ ород айлай Жанчибтанаар танилсаһан, дүтэ болоһон, харилсан туһалалсаһан тухай туужа дотор зурагладгана.

СИБИРЬТЭ БОЛОҺОН революциин, граждан дайнай хайшан гэжэ илалта түгэсөөр дүүрэһэн тухай Африкан Бальбуровай «Толон» гэжэ туужа, Даширабдан Батожабайн «Уулын бүргэдүүд» гэһэн роман мүн лэ манай журналда хэблэгдэхээр хараалагдана. Эдэ зохёолнууд дотор элитэ революционернууд Михей Ербанов, Нестор Каландаришвили гэгшэдэй образууд зураглан харуулагдана.

Мүнөө үеын совет Буряадай ажабайдалһаа үндэһэлэн бэшэгдэһэн рассказ, туужануудые Бадарий Мунгонов, Цырен Галанов, Даша-Дэмбэрэл Дугаров, Матвей Осодоев, Гарма Доди Дамбаев, Ким Ильин болон бусад прозаигууд дурадхаа. Шүлэг, поэмэнүүдые Цырен-Дулма Дондокова, Чимит Цыдендамбаев, Дамба Жалсараев, Алексей Бадаев, Мэлс Самбуев, Лопсон Тапхаев, Георгий Дашабылов болон бусад поэдүүд дурадханхай.

Журналда аха дүү Монголой болон Алас-Дурна зүгэй гүрэнүүдэй зохёолшодой бүтээлнүүд урда мэтэ толилогдожо байхаар түсэблэгдэнэ.

Фашис Германиие бута сохиһон Советскэ Союзай илалтын алдар суута 30 жэлэй ой гүйсэхэнь. Энээндэ зорюулан, дайнда хабаадагшадай дурдалга, тэмдэглэл, бэшэгүүд, мүн манай уран зохёолшодой — Жамсо Тумуновай, Цогто Номтоевой, Бато Базароной, Константин Брянскиин тэндэ ябахадаа бэшэһэн шүлэгүүд хэблэгдэхэ байна. Республикымнай зохёолшодой һаяхан боложо үнгэрһэн съезд дээрэ нэгэ мартагдашагүй һонин уулзалга болоо бэлэй. РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной секретарь, мэдээжэ совет прозаик Михаил Алексеев өөрынгөө урдын хани нүхэр С. С. Шатаевтай («Солдадууд» гэжэ роман соонь Шахаев обогтойгоор оруулагдаһан юм) гуша гаран жэл харалсаагүй ябаһанаа уулзашоо бшуу. Энэ юрэ бусын хани нүхэсэл тухай очерк хэблэхээр хараалнабди.

Буряадай газар дайда руу сүлэгдэһэн, тиигээд хүн зонойнь, соёл болбосоролойнь ба ажахынь хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ аша туһатай нүлөө үзүүлһэн декабристнууд тухай шэнэ материалнууд бэлэдхэгдэжэ байна. Тэдэ эрэлхэг тэмсэлшэдэй хаанта засагай урдаһаа буһалгаа хэжэ бодоһоноор хойшо 150 жэл гүйсэхэеэ байна бшуу.

Буряад совет литературын хүгжэлтын асуудалнуудаар, мүн республикын уран зураашадай, композиторнуудай, артистнуудай хүдэлмэри тухай искусство шэнжэлэгшэд, шүүмжэлэгшэд, манай журналай редакциин захилаар статьянуудые бэшэжэ байна.

ЭНЭЭНҺЭЭ ГАДНА, Буряадай элитэ хүнүүд, ажалай баатарнууд — түрүү хүдэлмэришэд, хонишод, таряашад тухай очеркнууд урданайхи мэтэ толилогдожол байха болоно. Хоридохи зуун жэлэй асари ехэ барилгануудай нэгэн Байгал-Амарай түмэр зам республикымнай хойто зүгэй хоёр аймагуудай газар дайда дээгүүр гарахань гээшэ ааб даа. «Хүн зоной алхаагүй, хүлэг мориной гэшхээгүй» гэхээр бүтүү нэлэнхы ой хүбшэтэй, хабсагай шулуун хада уулатай, уһа намагтай, «дошхон» энэ хизаар руу ажабайдалай амиды һудаһан хүрэжэ ерэхэнь ха юм. Үнэтэ ашагта малтамалнуудһаа эхилээд, хэды шэнээн ехэ баялигууд арадай ажахын хүгжэлтэдэ туһа нэмэри болон оруулагдахань гээшэб! Энэ агуу барилга тухай шүлэг, поэмэ, очерк, статьянуудые хэблэжэ эхилэнхэйбди. Манай хурса гуурһатан — — зохёолшодые, журналистнуудые, хүдөө бэшэгшэдые энэ хэрэгтэ бүхы абьяас шадабаряа, хүсэ шадалаа гарган оролсохые уряалнабди.

Совет эрдэмэй туйлалтанууд, эрдэмтэдэй шухала хүдэлмэри тухай һонирходог хүнүүд уншаха юумэеэ элбэгээр олохо. Журналаймнай «Янза бүриин һонин» гэһэн буланда уншагшаднай түүхын эрдэмэй доктор, уран зохёолшо В. Ларичевай «Наранда шүтэгшэд» гэһэн номой «Азида хүн түрэлтэнэй бии боложо эхилһэн үе саг» гэһэн хубитай танилсаха. «Шэнжэлгэ, туршалга, нээлтэнүүд» гэһэн буланда СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай Буряадай филиалай геологиин институдай директор Ф. Кренделев бүлэг совет эрдэм шэнжэлэгшэдтэй хамта аяар холын Индонези ороной Пасха гэжэ арал дээгүүр аяншалһан тухайгаа хөөрэхэ байна.

«Авиаци, космос, XX зуун жэл» гэһэн буланда замбуулинай гүн руу анха түрүүшээр алхам хэһэн Юрий Гагаринһаа эхилээд, тэрэнэй хани нүхэдэй харуулһан гайхамшаг баатаршалганууд тухай һонирхолтой материалнуудые гаргадаг байгаабди. Энэ талаар бэшэдэг манай авторнууд нилээд олон шэнэ зүйлнүүдые дурадханхай.

Манай журналда хабсаргагдажа гарадаг «Хараасгай» гэһэн үхибүүдэй дэбтэртэ мэдээжэ уран зохёолшодой болон залуу бэшэгшэдэй бага наһатанда зорюулһан шүлэг, поэмэ, богонихон рассказууд баһал хэблэгдэжэ байха болоно. «Шог ёгто долгиндошье» ажабайдалай элдэб дутуу дунданууд — албан хойрог этэгээдүүд, архиншад, залхуу зайранууд, худалша хулгайшад хорон хурсаар шүүмжэлэгдэхэ зэргэтэй. Журналайнгаа тусхай буланда манай редакцида ерэһэн уншагшадай бэшэгүүдые, тэдэнэй суглуулһан арадай аман зохёол — үльгэр, онтохо, таабари, оньһон үгэнүүдые толилжо байхаар түсэблэнэбди.

ҺАЯХАН МАНАЙ партиин Центральна Комитет «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» айхабтар шухала удха шанартай тогтоол баталан абаһан байха юм. Өөһэдынгөө ажал хүдэлмэриие мүнөө үе сагай үндэр эрилтэдэ хүрэмөөр шэнэдхэн табиха талаар энэ тогтоол догоор үгтэһэн үнэтэ заабаринууд уран зохёолшо бүхэндэ, газетэ, журналнуудай хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ сэхэ хабаатай байһаниинь дамжаггүй.

Ч. НАМЖИЛОВ,
«Байгал» журналай ахамад редакторай орлогшо.

Дугаржап ЖАПХАНДАЕВ

ҮГЛӨӨГҮҮР

Үндэрхэн Алханын торгон хяраар
Үглөөнэй наран алтарба шараар...
Үендөө хүрэһэн хүбүүм унтаһаар
(Һүнинндөө һэрндэг юм андагаар)
Үер шарахан үһэтэй хүбүүнэйнгээ
Үлгын хажууда зогсоноб һэмээхэн:
Зүүдэндээ энеэнэ хүхюун аашата,
Зүүн гарханаа шэхэндээ абаашанхэ.
Мэнэ-мэнэ уралынь хүдэлхэдэнэ,
Мээмээ хүхэнэб гэжэ зүүдэлнэл ха...
Баахан гарнуудаа һарбайн эхилбэ
Байд гэхэдээд һуняажа энеэбхилбэ,
(Үшөө нойрмог зандаханаа хүхюутэй)
Үргэһэн диилэнэл ха, нюдэн аняатай.
Али шимни зааханаар харахадаад,
Аргаа хүдэлдэжэ байна гүш абадаа?
Абын хүбүүхэн, бэрхэ юм даа,
һэрниш,

Ажана һайхан үглөөгүүр лэ, харыт!
Радиогоор һүртэ гимн ханхинаба,
Амгалан тэнюун үдэрнай эхилбэ.

Софья СОТНИКОВА

МЭШЭЭГ ТАРЯАНАЙ СЭН...

Рассказ

Фашис дээрмэшэдэй Совет һайхан орондомнай гэнтэ добтолжо, амгалан тайбан ажаһууһан арад зониемнай алажа, хюдажа эхилээд байһан тэрэ холын үдэр һэн.

Би дүрбэдэхиие дүүргэһэн үнэмшэлгээ абахаяа һургуулидаа ошожо ябааб. Сомон зүблэлэй газаа хүн зон олооро сугларанхай, митинг боложо байба. Колхозоймнай парторг ендэр дээрэһээ гараараа зангажа байгаад, үгэ хэлэнэ. Эхэнэрнүүд бархиралдана, харин эрэшүүл нюдаргаа шанга зангидан, бузар дайсадые заатагүй дарахабди гэжэ заналад. Тиихэдэ арбан нэгэтэй ябаһан би дайн гээшэ хэлэшэгүй ехэ муухай зоболон, уйдхар гашуудал зэрэха юм гэжэ ойлгоогүй ябааб. Тэрэ шэрүүн жэлнүүдэй хүшэр хүндые үшөө хүсэд хүдэржөөгүй зэм дээрээ абалсажа гарахаб, совет сэрэгшэдэй дайсанаа илахыень үдэр һүнигүй хүлеэхэб гэжэ хаанаһаа мэдэхэ байгаабиб. Хатуу сагай ерэхэдэ, хүн зоной дунда бии болодог хара сагаан хоёрые илгаруулха болохоб гэжэ мүншье баһа ойлгоогүй һэм.

Тэрэ нажартаа август нарын һүүл багаар эсэгэмни комбайнераар хүдэлжэ байтараа, эжыдэмни талынгаа «хүлэгые» тушаагаад, дайнда мордобо. Тиигээд Дулма гэжэ эхэнэртэй эжымни комбайн жолоодожо эхилбэ. Гэрэйнгээ ажал хаяад, үдэр һүнигүй бүхы сагаа поли дээрэ үнгэргэжэ байһаарнь бодоходом, ехэл сүлөөгүй ябадаг һэн ха. Һүниин тэнгэһээ үнгэрһэн хойно эсэшэнхэйнүүд, Дулматаяа ерэхэ. Миниингээ шанаһан сайе халта-мүлтэ ууһан болосд, орон дээгүүрээ мухаришагша һэн. Үглөөдэрынь һэрихэдэм, үгы байха. Баһал дүү басаган Маринатаяа хоюулан сайлахабди, шадал соогоо гэрэйнгээ ажал хэжэ эхилхэш.

Нэгэтэ үдэшэлэн эжымни комбайнайнгаа хюреэдэ нэгэ хурганайнгаа үзүүрые тайруулжархёод, гэртээ эртэшэгээр ерэбэ. Набшаһан тамхяар тэрэнээ боожо байтарнь, дохолон байһандаа сэрэгтэ абтангүй үлэһэн Дугар гэжэ нютагаймнай хүн орожо ерэбэ. Энэ тэрэ хэрэгтэйшье, хэрэггүйшье юумэ нялуунаар хөөрэ хөөрэһөөр, нилээд һуушаба. Ямаршье юумэндэ ехээр һанаагаа зобохогүй, үшөө үхибүүн ябаһан хадаа би тэрэнэй хөөрөөе анхарнашьегүйб. Маринатаяа наадажа һуухадамни, шэхэндэм «таряан» гэһэн үгэ ехэл оло дахин дуулдаа һэн ха гэжэ хожомынь ойлгоо һэм. Нойрни хүрэжэ эхилбэ, теэд тэрэ хүн шаляад һалаха юм бэшэ. Гарайнгаа үбдэхэдэ, гэншэжэ һууһан эжымни тэсэбэриеэ һалаба хэбэртэй.

— Ши ябал даа! Үглөө, мүнөөшье ошоод мүргэ! Нимэ хатуу сагай тохёолдоод байхада, хүндэ шэмхэшье таряа үгэхэ эрхэгүйб! Харанагши, фронтдо хүнүүд шуһаа адхажа, ами бэеэ хайрлангүй, фашистнартай дайлалдажа байна. Хилээмэ эдеэгүй һаа, ямар хүшэ тэнхээгээрээ тулалдахаб? Шамайе, шинии үхибүүдые хэн дайсанһаа абархаб! Таряан, таряан... туража ухэхэгүйш, хартаабхаа эдеэд һуу! Һүтэйш, сайлагасатайш! — гэжэ эжымни бархиржа байгаад хэлэбэ. Тиихэдэнь Дугар тодожо абаһаар:

— Нэгэтэшье һаань, хилээмэ барижа, үхибүүдээ садхаагаа һаа, гэжэ бодоо һэм. Теэд ши намайе ойроо хүргэхэгүй хүн байнаш. Шангаржа байгыш даа, хожом энэ аашалһанаа амасахадаа, һанаа орохош! — гэжэ занаад, үүдыемнай хаб-яб хаагаад гаража ябашаба.

Хойто үлөөниинь эжымни гарайнгаа хэды үбдэжэ байгаашье һаань, ёолоһоор, гэмшэһээр ажалдаа гараа һэн. Тэрэ үдэр Маринатаяа газаагаа хартаабхаа һүүрээжэ байтарнай, колхозой түрүүлэгшэ моринойнгоо шадал соо гүйлгэжэ ерээд, гэртэмнай орошобо. Тэрээнтэй Хэрэнһээ ерэһэн милиционер ябалсана. Дүү басагантаяа айшаһан юумэд һалганалдаһаар гэртээ орободи.

— Эжынтнай комбайнһаа хулууһан таряан хаанаб?! — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ шангаар хандаба. Айһандаа би юушье дуугаржа шадабагүйб. Тэрэ хоёр бүхы юумыемнай онгиргожо оробо. Амбаартамнай оронод, гаранад. Подвал соомнайшье бэдэрнэд. Нилээд нэгжэһэнэйнгээ һүүлдэ колхозой түрүүлэгшэ эсэшоо хэбэртэй, стул дээрэ һуушаба. Тиигэжэ һуутараа, гэрэймнай хойморто байһан абдар харажархиһоор, «Тэрээн соо үзэ!» гэжэ милиционертэ захирба. Тэрэнь абдараймнай суургые эбдээд, нюдэ сабшаха зуура нээжэрхибэ. Тэрээн соомнай үшөө эсэгымни дайнда мордохоһоонь урда манда үлөөжэ ошоһон нэгэ мэшээг таряан бии һэн.

— Дохёо миин талаар ороогүйл юм байна. Бузар хулгайшад! — гэжэ түрүүлэгшын хэлэхэдэ, би бэеэ барингүй хашхарбаб:

— Бидэ таряа хулгайлаагүйбди. Энэ таряан манай, үнинэй байдаг юм!

— Абяагүй бай! Ши юу мэдээшэ болобош? — гэээд, таряаемнай складта тушааха тухайгаа хэлсээд, гаража ошобод.

Эхынгээ ерэтэр унтангүй һуужа хүлеэбэбди. Ерэбэгүй, Тугаар наранай орожо байхада, нэгэ тэргэтэй хүн таряаемнай абаашахадаа, хүршымнай һамганда хэлээ һэн:

— Эдэнэйш эхэнь ерэхэгүй, милиционер тушаагаа. Таряа хулуужа абдарлаад байһаа гэлсэнэ.

Маринатаяа хоюулаа хэдышье бархиралдаа һаа, юу хэжэ шадаха һэмбибди даа, һүни орой болоһон хойно эрээгшэнээ һаагаад, унтаа һэмди. Үглөөгүүр эртэхэн бодоод, эжыдээ ошохоёо түхеэржэ байхадамнай, хүршымнай һамган орожо ерээд, амбаарайманай, хайрсагуудаймнай түлхюурые абаа.

— Иигээд хоюулаа байхат. Би харалсаад байгуужаб. Ехээр һанаагаа бү зобогты, үнэн зүбынь элиржэ, эжытнай бусаха, — гэжэ тэрэ һайхан һанаатай эхэнэр һанааемнай заһаба.

Хойто үглөөниинь эртэлээ бодожо, үнеэгээ һаажа бэлшээгээд, шанаһан хартаабха, загаһа абаад, дүү басаган Маринаяа дулааханаар хубсалуулаад, колхозой центр ошохо гэжэ гэртэһээ гарабаб. Таба-зургаан модо шахуу ябажа хүрэхэ байгаабди. Намарай үглөө хүйтэн, хюруу унанхай. Зургаатайхан Маринамни газар хорооногүй, бархирна. «Эдэ хоёр хаана ошохонь гээшэб?» — гэжэ уулзаһан хүнүүднай гайхан, бэе бэеһээнь һуралсанад. «Үгы, эжынь комбайнай таряа хулуугаа гэлсэнэл. Хулгүй Дугар мүргөө юм хаш», — гэжэ заримашуул шэбэд гэнэд. Досоомни муу боложо, тэсэнгүй уйланаб. Маринамни миниингээ уйлахада, бүришье бархирба. «Бү байхира», — гэжэ нюдэнэйнь уһые аршаад, нюргандаа үргэлөөд саашалбаб.

Колхозой центр. Правлени. Орохо гээд, айдаһам хүрэнэ. Ухаандам элдэб бодолнууд худхаралдана: «Юундэ айна гээшэбиб? Минии эжы хэзээдэшье таряа хулуугаагүй.

Тэрэ таряанай үнинэй аб... соомнай хэбтэһыень мэд... Баабаймнай ажалта үдэр... абаа һэн. Тэрэнэй һүү... эсэгымни удангүй дай... мордошоходонь, энээгээр... ганса зутараан хэхэбди г... эжым хэлээ бэлэй. Үлэс... лэн саг болохонь гэжэ... хайлаа һэн хаб. Теэд ... юумэн болошохо гэжэ м... һаа... түргөөр эдеэд дүү... хаа яагаа гээшэбибди. П... лениин хүнүүд минии хэл... дэ үнэншэхэ гү?

Хажуугаарнай хүнүүд ... рана. теэд маанадые х... шээнэгүй. Колхозой түр... лэгшэ конторо соохоо га... жа ябатараа, маана... обёоржорхибо:

— Гэртээ харигты. Э... тнай эндэ үгы. Хэрэндэ аб... шаа. Таанадые хаана хэх... таряа талханай хүдэлмэр... дүүрэһэн хойно правлен... шиндхүүжэбди. Зай, я... ты! — гэжэ хэлэһээр мор... доо мордоод, хайшаа... тон яаралтай хэрэгээр ха... гашаба. Аргаа һалаһан ... рина бидэ хоёрто гэртээ ... сахаһаа ондоо юуншье у... гүй һэн.

— Хоёр-гурбан хоног соо ... тээ хоюулханаа байба... Эжын үгыдэ муу гээш... Үхибүүдтэй нааданашье... бди. Хүншье манайда ор... гүй. Баабайһаамнай бэ... шье ерэнэгүй.

Һүни хүн үүдыемнай ... шобо. Хаб харанхы. Ай... дуугарнагүйб. Дахин то... бо.

— Үүдээ нээ, Сэрэн-Д... маа!

Эжынгээ хоолойе та... Орон дээрэһээнь һуга ха... жа бодоһоор, үүдэн тэ... гүйшэбэб. Тэрэ һүни ... гэһэн ехээр баярлаа һэн... Үглөөгүүр үүр сайтар ... рэлдэжэ унтаагүй һэмди.

— Хүлгүй Дугар ком... дээрэһээ таряа хулууж... нэгүйш гэжэ ядаад, ... өөрөө таряа хулуугаа ... хардахаяа һанаа. Теэд ... шье бираагүй. Мана... абаашаһан таряа анал... жэ үзэһэниинь хууша... ряан байшоо. Тиигээд ... майе табяа. Дулма баһ... бигдаа. Дугар мүргэ... Дулматаяа намайе тар... мэшээглээд. һолоомо... түлхижэ унагаагаа гэжэ... лэһэн байгаа. Теэд ... хуули сэсэн байшоо, ... юумые үнэн руунь, ... юумые худал руунь ... хээ. Иигэжэ хара сагаа... рые элирүүлхэдэз, ... хуули хүсэтэй гээшэ... Теэд таряан гээшэмнай ... нөө тон ехэ үнэтэй. ... байна. Бидэ өөһэдөө яаха... гүйбди, харин фронтдо ... лалдажа байһан эсэг... абгайнар, ахайнарта ... мэн хэрэгтэй, — гэжэ ... мнай Марина бидэ ... ойлгуулан хэлээ һэн.

Таряанай үнэ сэн ... тинхэдэ ойлгоо бэлэйб. ... һаа урда колхозой столо... эжытээ ороходоо, ... Дугар болон гэдэһээ са... бусад хүнүүдэй хилээм... шэдэлдэжэ байхыень ... ша һэм. Уданшьегүй ... эхилжэ, эдихэ юумэ... мордоходо, тэрэл Ду... адха орооһоной түлөө ... хара муухайгаар ... алахаар бэлэн болоо... һыень хараа ха юмби... ряан гээшэмнай хүн... шагүй хүнэһэн лэ, тэр... хүндэлжэ ябагты», — ... үгые юумэ үзөөгүй ... хүнүүдтэ хэзээдэшье ... ябахаб гэжэ тинхэдэ ... һэм.

Шог ёгто долгин

ҺОРҺОН ДЭГЭЛТЭ

Ярууны баруун бэеын Ерэнхэдэй ерэн юһэн түглын эхиндэ нютаг соогоо суута баян Түншүү Мулдай гэдэг долдой үргөөрөө суурхаһан Должуунай хүгшэнөөрөө ажаһуудаг һэн ха.

Түншүү Мулдай айхабтар олон хурдан моритой һэн. Тэрэ өөрынгөө баянние һайрхажа, үдэр бүри ондо ондоо гүйгөөшэ мори унажа, Яруунынгаа бүхы нютагаар ото таһа гүйлгэдэг, өөһэдынгөө зарасанарые доромжолхонь багадаад, замда ябаһан үгытэй ядуу хүнүүдтэ халдажа, хараалай муухайгаар хараадаг, доромжолхын ехээр доромжолдог байгаа. Иигэжэ тэрэ засагаа харуулжа, намһаа үлүү зиндаатай хүн байхагүй гэһэндэл, зоргоороо аашалжа, юрын хүнүүдые айлгаха гэдэг һэн.

Түншүү Мулдайн зараса арбан табатайхан Ананда гэжэ хүбүүн хэнһээшье үлүүгээр ээзэндээ хараалгажа, зобохын ехээр зободог байгаа. Мүн хажуугаарнь Должуунай хүгшэн гэмэржэ, шэхынь дүлиирүүлхэһээ наашаа болохол даа.

— Харалши даа, Мулдай, энэ манай зараса Ананда оройдоо гэр бараанай хүдэлмэри хэхээ огто болишоо, халтад гэбэл зайгаад үгы болошоно, — гэжэ зараса хүбүүгээ үбгэндөө ходо заажа, заргалжа байдаг һэн.

Түргэн сухалтай Түншүү Мулдай зараса тухайгаа нимэ муу үгэ дуулахадаа, ухаа мэдэлгээ алдан, уур хилэн болон, гартаа дайралдаһан юумээр үншэн хэнзэ Анандые зада сохижо хаядаг байгаа.

Должуунай гансашье үбгэндөө зарга барижа, зарасаяа сохюулдаг бэшэ, мүн өөрөөшье халтад гэбэл, хайрата хүбүүе альгадаха, шэхэнһээнь татаха гэхэ мэтээр баһал аашалдаг һэн.

«Юуншье гэһэн зоболон гээшэб даа. аба эжым амиды байгаа һаа, иигэжэ намайе харшалуулжа, зобоолгожо байхагүй һэн даа. Үншэн намайе энэ Түншүү Мулдай хооһо нойтоор заража, тамалжа байхагүй һэн. Нютагайнгаа үетэн нүхэдөөр хамта наадахадаа наадаад, зугаалхадаа зугаалаад, дуратай ажалаа хээд, зоргоороо ябаха бэлэйб. Харин энэ хараал шэнгээһэн баянайда хэды уйтай, муу гээшэб. Теэд ошохо газаршье намда мүнөө үгыл даа. Имэл үйлэ хубитай байгаа гээшэ аабзаб...» — гэжэ Ананда хуби заяандаа гомдон, уруу дуруу болон бодомжолно.

Мүн хажуугаарнь Анандын сухал хүрэжэ, мундуу аашата Мулдай баянһаа, доржогонуур хэрүүлшэ Должуунайһаа хоро үһөөгөө абаха арга хурга бэдэрнэ. «Эдэниие хоорондонь хэрэлдүүлжэ, үгышье һаа, хотон соогоо эдэнэй нэрэ хухалжа шададаг һаам. өөһэдөө намайе һанаха сүлөөгүй, хоорондоо хяралдаха бэлэйл. Би тиихэдэнь хара мүрөө хараад, зоргоороо байха һэн хаб», — гэжэ тэрэ бодоно.

Нэгэтэ Мулдай баян хүршэ баян айлдаа ошожо архидаад, шал мяхан һогтуу ерээ һэн. Тиигээд мундуурхажа, зорёон элэг наада хэхээ һанаа юм гү, али хүршындөө сухалдаһан сухалаа гаргаха гээ юм гү, Ананда зарасаяа дуудажа урдаа асараад, элдэб үнгөөр худалаар хардан зэмэлжэ, һур жолоогоор сохижо ороо һэн. Хажуугаарнь Должуунай һамганиинь баһал дабһалжа, Анандые муушалаад һаланагүй.

Тэрэ һүни Ананда хүбүүн соромш гэжэ унтабагүй. Нэгэндээ пэтэрһэн энэ баянтанһаа хоро үһөөгөө абаха ехэхэн түсэб зохёобо.

Үглөөдэрынь Түншүү Мулдайн түхеэрээд, мүнөөхил архи хаарта хэхэеэ хүршэнэртөө ошоһон хойно, Должуунай һамганайнь гэртээ үгы байхадань, баянай унтадаг гэртэ орожо, Ананда модоной зурадаһа гэрээрнь дүүргээд, һорһон дэгэлэй һорьмой һамганайнь унтарии дээрэ зада үрхирүүлжэрхибэ.

Үдэшэ Түншүү Мулдай гэртээ ерэхэдээ, модоной зомгооһо, һамганайнгаа унтарида үйрүүлэгдэһэн һорһо хараад: «Хурса хутагатай, һорһон дэгэлтэй ямар хүн һамгантаймни хонодог болоо гээшэб? — гэжэ атаа жүтөөнэй айхабтар ехэ хүсэндэ абтажа, тэсэхын аргагүйгөөр һамгандаа сухалдан, тэрээндэ заха хизааргүйгөөр гомдожо, амар заяа үзэхэеэ болёо һэн.

Тиин Түншүү Мулдай баянайда замхашагүй ехэ хэрүүл хёмороон болошобо даа. Үдэр, һүнигүй тэдэнэр нэхэсэлдэдэг, хэрэлдэдэг, наншалдадаг болобо. Бэеэ үрэһэн баяшуулай эбтэй байдал алдагдажа, тэдэнэй муунь нютаг соогуураа дуулдажа захалаа һэн.

— Ямар хурса хутагатай, һорһон дэгэлтэй хүн шамда ерэдэг болооб? — гэжэ Түншүү Мулдай һамганһаа нэхэжэ, хэлүүлжэ ядахадаа, толгойнгоо бүтэн байһан сагта хара золигые олохоб гэжэ боро эшэтэй хутагаяа һуйбадаад, мориндоо мордожо, үүдэ үрхэтэй айл бүхэндэ орожо, һорһон дэгэлтэй хүниие бэдэржэ, зобохогүй бэеэ дэмы зобоожо эхилбэ.

Эгээл энэ Ананда хүбүүндэ хэрэгтэй байгаа. Мундуу аашата Мулдай баян Анандые анхархашье, тэрэниие зэмэлхэ, хараахашье сүлөөгүй болоо ха юм. Хүбүүн иигэжэ нилээд удаан амар байгаа һэн гэхэ.

Цэбээн АЮШИН.

Классай дежурна болохо байһан Дулма хэнһээшье эртэ һургуулидаа ерэжэ, классайнгаа самбар нойтон бүдөөр ялайшатарнь аршаад, сонхо, дээгүүрхи сэсэгүүдые уһалба. Тиигээд тэрэ ботаникын урогой болохо байхадань биологиин таһалга соохи тооһо шорой аршажа оробо. Энэ таһалга соо янза бүриин сэсэгүүд, томо аквариум соо загаһаханууд бии юм.

Гэнтэ классай үүдэн нээгдээд, Володя Дагбаев орожо, портфелеэ парта соогоо хээд, Дулмын хажууда ерэбэ.

— Дулма, яатараа эдэ жараахайнуудые харанабши? — гэжэ Володя асууба.

— Хара, хара. Энэ улаахан, ута һүүлтэй загаһые. Уралаа хүдэлгэнэ. Уһа ууна гээшэ гү даа?

ХАРААСГАЙ

ЗАГАҺАХАНУУД

— Дабһагүй уһанай загаһан уһа уудаггүй юм.

— Үгы. ши хаанаһаа мэдээ юмши?

— Наташа абгай хэлээ һэн.

— Багшын һургуулида һурадаг абгайш мэдээл ёһотой даа.

— Үшөө дабһагүй уһанда байрладаг загаһадай бэедэ уһан шэнгэшэнхэй байдаг гэжэ хэлээ һэн.

— Далайн загаһад баһа уһа уунгүй ябадаг гээшэ ха гү?

— Далайн уһан одоол ехэ дабһатай ха юм.

— Тиимэһээ далайн загаһад дабһатай байдаг бы. Тэдэшни амидыгаар дабһалагдашана гээшэл ха. Уһа уухагүйдэнь юун һайн бэ даа.

— Юун гэнэ гээшэбши, далайн загаһадай тангалайда уһые дабһагүй болгодог аппарат бии юм гэжэ Наташа абгай хэлээ һэн.

— Яагаа һонин юм. Манай хоолойдо тиимэ аппарат бии гээшэ һаань, ёһоор гоё байгаа.

— Яахашиш гээшэб, тиимэ аппарадаар?

— Шүлэнэйнгөө ехэ дабһатай байгаа һаань, шүүгээд эдихэ байгааб.

— Һэ! Шүлэндөө үлүү ехээр дабһа хэнгүй эдихэдэ дуранай бэшэ юм гү? Ши загаһан бэшэ, толгойтой хүн ха юмши, — гэжэ Володя Дулмада дээрэлхээ һэн.

Һамажаб БАДМАЕВА.

Басни

Гунга ЧИМИТОВ

НЭРЭ МУУТА

Хүсэтэ Арсалан даргын
Хүтэлбэрилэгшөөр
ажалладаг
Хүбшын нэгэ зургаанда
Хүргэгдэбэ ха нимэ
саарһан
«Эмхи зургаанай
даргада —
Эгээлэй албатан
Үнэгэнһөө

МЭДҮҮЛГЭ

Мэнэ һаяхан гэнтэ
Хэмгүй ехээр үбшэлөөд,
Хэбтэрнин болоод байнаб.
Аргалалгын газарта
Аргагүй ошохо гэгдээб.
Эмнэлгын газарта,
нэгэдэхеэр,
Эльгээхыетнай гуйналби.
Хоёрдохёор, гэр бүлэмни
Хооһондоо ороод байна лэ.
Хаба шадалайнгаа зэргээр
Харалсажа туһалыт даа.
Үнэхөөр Танда найдагша —
Үнэгэн.
Хүбшэн хүреэн,
Хүүр һарын нэгэн».
Арсалан мэдүүлгэ абаад,
Аалихан задалан уншаба.
Орлогшоёо зүбшэхэеэ

Орожо ерэ гэн дуудаба.
— Юу? Туһа? Үнэгэндэ?
Юрэдөө, яагаа гээшэбта?
Энэтнай хара мэхэшэн лэ,
Эгээн муухай хобуушан
лэ! —
Заабгай орлогшонь ерэһээр
Бар-бар гэжэ зандарба.
— Мэхэ гаргаһынь,
хоблоһынь
Мэдэнэгүйлби. Үнэгэн
теэд
Үнэн сэхээр ажаллаад,
Үүргээ һайн дүүргэнэл, —
Гэжэ Арсалан дарга
Гэдэргэдээд туршаба.
— Хорото мэхэ гаргана
гү,
Хоб хэлэнэ гү, үгы гү —
Үнэндөө тэрэ хамаагүй —
Үеын үедэ тиигэжэ
Үнэгэн тухай хэлсэдэг лэ,
Хүбшын албатанай дунда
Хүндэгүйхэн лэ амитан
шуу.
Нэрэ алдар гээшэмнай
Нээрээл ехэ хэрэг даа.
Нэрэ муута амитан
Һайнда хэзээш орохогүй!
Үбшэлөөд гэртээ хэбтэһэн
Үнэгэнэй мэдүүлгын
буланда:
«Арсаха!» — гэжэ бэшээд,
Арсалан моторoo табиба.

* * *

Имэрхүү зэрлиг аншуу
дарганар
Эндэмчайш бэдэрээ һаа,
олдохо.

Алексей БАДАЕВ.

ЮУН ХЭРЭГТЭЙ ЮМ?

Һабтар хасуури, шэбэртэйнь хахасуулан, асаржа ...габа.
Нарнаар харууһалба, уһалба. Удангүй тэрэнь ...даба.
Хүнүүд гайхаба: «Яһала ямбалнабди. Юун хэр... юм?»
Залуудаа хүн жаргалаа бэдэржэ, нютагһаа гараба...
Зайгаад яһалахан, байрлажа ажаһууба, үбгэрөө... ниглаба.
Хүнүүд гайхаба: «Энээндэ хуу биил. Юун хэр... юм?»
Хэдышье һайхан хари газарһаа нютагайнь түрэл... рой.
Хэмжээгүй дүтэ байдаг юм гэжэ тэдэ мэдэ... орой.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Улаан булан фермэдэ» — түрүү бэшэг. «Украинын таряашадай баатаршалга» — ТАСС-ай материал. ТАСС-ай тусхайта мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Ажалайнгаа минута бүхэндэ гамтайгаар хандажа...» — В. Штеренбергын статья. «Правда Бурятия» газетын шалгалтын материалнууд. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Заочно һуралсалда анхарал хандуулха» — А. Паршковой статья. Хилын саана. Социализмын оронуудта.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Городто ниитын гурим сахиха тухай» Улаан-Үдын горгүйсэдкомой шиидхэбэри. Театр. Нютагай һонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

«Орбита». 14.35 — «Орленок» — телевизионно студиин концертнэ залһаа дамжуулга **(үнгэтэ)**. 15.20 — Һүүлэй һонин. 15.30 — «Олон миллион арадуудай ленинскэ университет». «Экзамен на зрелость» — (Ошанска леной комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй ёһо заншалта хөөрөөн).

«Орбита». 17.25 — «1974 оной дуун» **(үнгэтэ)**. 18.00 — «Спортлотогой тираж» **(үнгэтэ)**. 18.10 — Шатараар дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө. 18.15 — Футболоор Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө СССР ба Ирландиин суглуулагдамал командануудай уулзалга. **(үнгэтэ)**. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Футболоор уулзалгын 2 тайм.

Улаан-Үдэ. 20.15 — Телевизионно һонин. 20.35 — «Элүүр энхэ байлга» — телевизионно журнал (буряадаар). 20.55 — «Хүн ба байгаали». 21.25 — Телевизионно һонин (буряадаар).

«Орбита». 22.00 — «Юһэдэхи студи» — түбэй телевидениин ба Бүхэсоюз... диогой политическэ ... лэгшэ Валентин Зорин ... жуулга хэхэ. 22.55 — ... нын мастернуудтай ... га». И. С. Козловский ...

ХОЕРДОХИ ПРОГРА...

«Орбита». 20.25 — Б... батов. «Минии үетэн» — ... левизионно зүжэг (... хуби).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД...